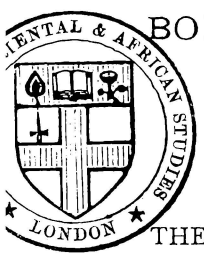
IL
Kut
225

39
526

BUKI TABU KAITALA

LA VAVAGI IESU KERISO

BONALA KIRIWINA.

THE LIFE OF JESUS CHRIST:

A SELECTION OF PORTIONS OF THE FOUR GOSPELS;

TRANSLATED INTO THE LANGUAGE OF KIRIWINA,

BRITISH NEW GUINEA;

BY THE REV. S. B. FELLOWS.

Sydney:

PRINTED FOR THE AUSTRALASIAN WESLEYAN METHODIST MISSIONARY SOCIETY,

BY

SAMUEL E. LEES, PRINTER, 81 CLARENCE STREET.

1899.

BUKI TABU KAITALA

LA VAVAGI IESU KERISO,

BONALA KIRIWINA.

UULA I.

IESU BESA BIGA.

IOANE I. [1] Omitibogwa Biga i sisu, Biga i sisu deli Eaubada, Biga i sisu besa Eaubada. [2] Matauna omitibogwa i sisu deli Eaubada. [3] Avaka avaka komaidona Matauna boga i iaudila ; Matauna i tamau gala kaita iaudila i tokaia. [4] Toli momova Matauna, momova i tapi tomota. [5] Totupatapi oa dudubila i tapi ; todudubilala gala i iosisi. [6] Eaubada i vaiabi taita tau, iagala Ioane. [7] Matauna i ma besa tokamatuli kidama bi kamituli Totupatapi bigala, tomota komaidona bi dubumaisi kidama. [8] Matauna gala Totupatapi, i ma wala kidama bi kamituli Totupatapi bigala. [9] Totupatapi mokwitala

Matauena wala i titapi tomota komaidona i kalaubusisi o valu komaidona. [10] Matauna i sisu o valu, valu komaidona i iaudila, valu komaidona gala i vitusaisi Matauna. [11] I vilaubusi o la valu, la tomota i pakaisi Matauna. [12] Metaga availa matausina i iosisi Matauna i saeki kasi peola kidama bi sisuaisi besa litula Eaubada, matausina wala i dubumaisi iagala. [13] Matausina, gala pela buiavi, gala pela magila vilioni, gala pela magila tomota, metaga magila Eaubada i kalaubusisi. [14] E Biga i vigakaisi besa tomota i sikailidasi (la esaesa ta gisaisi besa esaesa Latula Tamala kalamaleta) sena Toboboailila Matauna sena Tokamokwita. [15] Ioane i kamituli bigala Matauna, sena minimani i dou, kawala, Matauna bigala a witubobota i liloluaigu boga i kalisauaigu : pela kagu tokugwa Matauna. [16] Sitana i saeki iakidasi komaidona ta iosisi, boboailila tuvaila boboailila. [17] La vavagi Mosesi i saeki guguia, metaga boboailila toio biga mokwitala Iesu Keriso i saeki. [18] Gala taita tau i gisi Eaubada ; Latula kalamaleta, Matauna i sisu besa Tamala, Matauna boga i kamituli sitana.

UULA II.

IESU I KALAUBUSI.

LUKA II. [8] O makwaina valu tokinibogwa kasi toiamata sipi i sisuaisi o si buiagu, si mauna

i iamatasi oa bogi. [9] E, ku gisa, la anelose Guiau taitala i tautu walakaiwa, esaesa Guiau i tapi matausina wotanau : kala kokola senela i kokolasi. [10] Anelose i witulokaisi, Taga ku kokolasi : pela, ku gisa, a miakaimi boaina livala kaiveaka masaua, sitana bi iosisi tomota komaidona. [11] Pela lagaila o valu Devida i kalaubusi kami Tokatumova, Matauna Keriso Guiau. [12] Igau buku nikolaisi pela ku gisaisi makawala : buku banaisi monaguadi i gigi la koama i kapolaisi, i kenukenu o si kaboma bulomakau. [13] E nani i iolapulasi sena to bobaua mina labuma deli anelosi i iakaulasi Eaubada, kawasi, [14] Kala tulaula Eaubada sena Towalakaiwa, kasi boboailila tomota. [15] E makawala, anelose boga i lokaisi oa labuma, kawasi toiamata sipi i bigataunasi kawasi, bi ta maisi wala oa Beteliema, bi ta gisaisi sitana vavagi, makawala Guiau i witulokaidasi. [16] E i nanakwasi i vilaubusi, i banaisi Maria deli Iosepa monaguadi i kenukenu o si kaboma bulomakau. [17] E boga i gisaisi, olui i livalasi o valu monaguadi bigala i witulokaisi matausina. [18] I io luposi komaidona matausina i legasi biga kasi toiamata sipi i lukwaisi. [19] Metaga Maria vavagi komaidona i ninale, oa nanola i nanamsa sitana. [20] E kasi toiamata sipi i kaiitasi i tulaulasi i iakaulasi Eaubada pela vavagi komaidona i legasi i gisaisi, makawala i witulokaisi matausina.

UULA III.

LA WOSI SIMEONA.

LUKA III. [25] E ku gisa, oa Ierusalema, i sisu taita tau iagala Simeona ; to mitukwaiboaila matauna sena i taparoro, i tulotula kasi To visimoli Iseraela : Earuearua Tabuna i sisu o nanola. [26] Earuearua Tabuna i wituloki matauna bi sisu wala bi gisa Guiau la Keriso, olui bi kaliga. [27] Pela Earuearua i sui oa boala bomala matauna : igau tamala inala i maisi monaguadi Iesu, kidama bi vigakaisi besa bubunela guguia. [28] Matauna i kopwi monaguadi, i iakaula Eaubada, kawala, [29] Guiau, lagaila ku taigoala am topaisewa iaegu ba la i talagua lapogu makawala am biga. [30] Pela o matagu a gisa am katumova, [31] Boga ku katabiasi o metasi tomota komaidona ; [32] Totupatapi bi tapi Tosunapula, kasi esaesa am tomota Iseraela. [33] I io luposi Iosepa toio inala pela vavagi makwaisi kala biga i livala matauna. [39] E boga i vagaisi bidubadu vavagi besa bubunela guguia Guiau i kaiitasiga oa Galilaia o si valu Nasareta. [40] E monaguadi i katusaili topeola i kaitubwa : Eaubada i eboaili Matauna.

UULA IV.

KALA BAPITAISO IEṢU KERISO.

MATAIO III. [1] O makwaina tuta Ioane Tobapitaiso i sisu, i katuguguia Iudia olawaudila. [2] Kawala, Ku sivilasi iokomi: labuma karaiwagala boga la i ma. [3] Matauena kala biga i witubobota toparopita Isaia; kawala, Kaigala taitala i didou olawaudila, ku katubiasisi la keda Guiau, ku kaduosisi la keda. [4] Matauena Ioane besa unuunu kameli la koama, pilitula bulomakau i gigi o lapola; kaala besa vegu toio seva. [5] E mina Ierusalema, komaidona mina Iudea, komaidona valu oa waia Ioridana i lokaiasi matauna. [6] I kamitulaisi si mitugaga matausina i bapitaiso oa Ioridana. [7] I gisi matausina Parisea toio Sadukea bidubadu i maisi la bapitaiso, i luki matausina, O tubotala kaiuna availa i mitakokolaimi kidama ku butusi taga bi mipukaimi? [8] Ku vagaisi kidama mi vavagi ku sivilasi. [9] Taga ku dokaisi oa ninami ku kaibigasi, Eberaamo tamadasi: iaegu a lukuaimi i kateta Eaubada daku makwaisi bi vigaki besa litula Eberaamo. [10] Lagaila i keu kema mada bi taia uula kai bidubadu: metaga komaidona kai gala bi uasi boaina bi taia makaisina, bi lavi oa kova. [11] Iaegu, mokwita, a bapitaiso iokomi toio sopi kidama ku sivilasi: iaegu tomama a kugwa, metaga Matauna sena Topeola i ma olui, kaikela kala gigi gala

toboaina iaegu ba taneku : Matauna bi bapitaiso iokomi toio Earuearua Tabuna toio kova.. [12] La kaivisi i iosi o iamala, sena bi katuvisi la pwaipwai, bi edidagi la witi o la boaima, metaga umsaumsa bi gabu, gala bi mata kova. [13] Igau Iesu oa Galilaia i makaia Ioane oa Ioridana, kidama bi bapitaiso matauna. [14] Metaga Ioane i buioio Matauna, kawala, Boaina ku bapitaiso iaegu, amakawala Ioku ku makaiagu ke? [15] I vitakaula Iesu i luki, ku taigoala makawala lagaila : besa da vavagi boaina ta vinaku komaidona vavagi guguia. A i taigoala. [16] Boga i baipitaiso Iesu, nani i sunapula oa sopi : ku gisa, labuma i tavisi, i gisi la Earuearua Eaubada i busi besa bubuna, ai i kanomsa Matauna. [17] Ku gisa, oa labuma i ma kaigala, kawala, Matauna Latugu Toboailigu i iomasilaigu.

UULA V.

IESU NANOLA I TAIA.

LUEA IV. [1] E Iesu, nanola i kalolo Earuearua Tabuna, oa Ioridana i kaiitaga, e Earuearua i bia bi la olawaudila. [2] I kaluovasi, diabolo i taia nanola. [3] E diabolo i kaibiga Matauna, Kaina Latula Eaubada Ioku, ku bwaguagu makwaisina daku ku vigaki besa palaua. [4] E Iesu i vitakaula, kawala, Boga i ginisi, Tomota i sisuaisi pela komaidona biga

Eaubada gala pela palaua wala. E i bia Matauna walakaiwa o kaiveaka koia, i wituloki kidama o kaitala tuta kikita bi gisaki valu komaidona. [6] E diabolo i kaibiga Matauna, Valu komaidona si esaesa ba sakaim kidama: i sakaigusi baisa; availa mada ba saeki, matauena ba saeki wala. [7] Kaina o matagu ku kavagina ba sakaim avaka avaka komaidona. [8] E Iesu i vitakaula i luki matauna, Boga i ginisi, Guiau am Eaubada ku kavagina, Matauna wala ku kabikaula la biga. [9] E i bia Matauna o Ierusalema i iaia o dabala boala bomala, i luki, Kaina Latula Eaubada Ioku ku lo baisa: [10] Boga i ginisi, I saeki si vavagi anelose kidama bi iamataimsi: [11] O imasi bi tapelasi Ioku taga ku tupi kaikem oa daku. [12] I vitakaula Iesu i luki matauna, Biga baisa i sim, Tabu ku taia nanola Guiau am Eaubada. [13] E diabolo la taia bidubadu boga i vinaku, i ligaim Matauna i laga igau tuta tuoli. [14] E Iesu, sena peolala Earuearua i kaiita oa Galilaia: la vavagi i livalasi o valu komaidona. [15] I katuguguia o si boala taparoro, tomota komaidona i iakaulasi Matauna.

UULA VI.

TOLIGALEGA TOSIBOGWA.

IOANE I. [35] Tuvaila a i iam, Ioane i tautu deli kala toligalega taiua; [36] I gisi Iesu i

lilolo, kawala, Ku gisa kala Lami Eaubada!
[37] Kaigala i legasi toligalega taiua, e i liloluisi Iesu. [38] I tovila Iesu i gisi mataušina i liloluisi i katupoi, Avaka ku nevisi ke? E i lukuaisi Matauna, Rabi (makawala ta katumikaisi Tuada) ambaisa ku sisu? [39] I luki matausina: Ku maisi buku gisaisi. I lokaiasi i gisaisi ambaisa i sisu, i kaiakusi deli Matauna makaina iam i tobala kalasia. [40] Taiua i legasi Ioane i liloluisi Iesu, taitala iagala Anederea bodala Simona Petero. [41] Matauna tuala Simona i bani bogwa i kaibiga, Boga ka bani Mesaia (makawala ta katumikaisi Keriso). [42] I maiki Iesu. I gisi Iesu, kawala, Ioku Simona latula Iona: a dokaim Kepa (makawala ta katumikaisi Petero).

[43] A i iam naboia mada i lokaia Galilaia, i bani Filipo, i luki, ku bokulaigu. [44] Mina Betesaida matauna Pilipo, si valu Anederea toio Petero. [45] Pilipo i bani Natanaela, e i kaibiga, Boga ka banaisi Matauna bigala i gini Mosese o buki guguia, toio paropita i ginisi, Iesu mi Nasareta latula Iosepa. [46] E Natanaela i luki, Kaina sitana boaina bi sunapula oa Nasareta? [47] Iesu i gisi Natanaela i maiki, kala biga i luki, Ku gisa, taitala mina Iseraela mokwita, gala sitana i saopa. [48] Natanaela i luki Matauna, Ambaisa ku vitusaigu? I vitakaula Iesu i kaibiga, Tokinibogwa Pilipo gala i douaim, ku sisu o uula gidawebu Iaegu a gisaim. [49] Natanaela i vitakaula i kaibiga,

Rabi, Ioku Latula Eaubada: Ioku kasi Guiausi Iseraela. [50] I vitakaula Iesu i luki, Pela a lukuaim Boga a gisaim o uula gidawebu, ku dubumi ke? Igau buku gisi topilaveaka vavagi. [51] E i luki tuvaila, Mokwita, mokwita, a lukuaimi, Igau olui buku gisaisi labuma i tapwesa, e la anelose Eaubada i mwenasi i busisi bi kanomsasi oa tomota Latula.

UULA VII.

IESU I LA O NASARETA.

LUKA IV. [16] Iesu i vilaubusi Nasareta, besa valu i kaitubwa; e makawala la bubuna i sui oa boala taparoro oa Sabate, i tokaia mada bi kalawa buki. [17] E i sakaisi la buki paropita Isaia, i ulaim buki o pilatala puepa i bani biga makawala, [18] Guiau la Earuearua boga a iosi, i tibutabu iaegu kidama ba livala kasi katuvisi tokatupipi, metasi tokau bi boaina, ba vaiabi bi losi matausina i iogagaisi: [19] Ba livala la tuta boaina Guiau. [20] I katatupi buki, Iesu i kaimali toli buki, i sili goli. E komaidona matausina oa boala sena kakata metasi i gisaisi Matauna. [21] E kugwala i luki matausina, Lagaila makwaina ginigini boga i vagaisi venau o taigami. [22] E komaidona matausina i kamitulaisi i io luposi pela la biga boaina i sunapula o wodola. E i lukwaisi, Latula Iosepa Matauna ke? [23] E i luki matausina,

Mokwita ku lukwaigusi biga baisa, To megua Ioku ku katumanum wowom : vavagi bidubadu ka legasi boga ku vagi oa Kaperenauma ku vagi goli o mu valu. [24] I kaibiga, Mokwita a lukuaimi, Gala taita paropita o la valu i legasi. [27] Metaga Iaegu a lukuaimi mokwitala, La tuta Elisa toparopita oa Iseraela bidubadu to kaikwaiguia i sisuaisi, gala i manum wowosi, metaga taitala wala Naamana mina Suria. [28] E komaidona matausina i sisuaisi oa boala taparoro boga i legasi biga baisa sena i gibuluasi. [29] I tokaiasi i bokavilaisi Matauna o kaukweda si valu o dabala koia besa si valu i tautu, i biasi mada bi lavaisi wotanau Matauna. [30] Metaga Matauna i topalasi matausina i lilolo wala.

UULA VIII.

IESU I LA O KAPERENAUMA.

MATAIO IV. [13] Iesu boga i ligaim Nasareta i lokaia Kaperenauma i sikaili baisa, makwaina valu i tautu olumata katitaikina Sebulona Napatali, [14] Kidama la biga paropita Isaia bi vagaisi venau, kawala, [15] Valu Sebuloni valu Napatali besa olumata Ioridana i waiwa, to sunapula si valu Galilaia. [16] Matausina i sisuaisi o dudubila sena tapi i gisaisi ; matausina i sikailisi o si valu i konegula kaliga, boga i tapi matausina. [17] Tuta makwaina Iesu kugwala i

katuguguia, kawala, Ku sivilasi la karaiwaga lubuma boga i laima. [18] E Iesu i lilolo olumata bolita Galilaia i gisi taiua tauau Simona i gaiu Petero, sosola bodala Anederea, i lilavaisi si wota kaiveaka o bolita : besa topola matausina. [19] E i luki matausina, Ku bokulaigusi ba vigakaimi kidama ku banaisi tomota. [20] E nani i ligaimwasi si wota i bokulaisi Matauna. [21] E i lilolo goli i gisi tauia tauau tuoli, Iakobo latula Sebedaio, sosola bodala Ioane, i silasi oa waga toio tamasi Sebedaio, i iamisi si wota, i dou matausina. [22] E nani i ligaimwasi tamasi toio si waga i bokulaisi goli Matauna. [23] E Iesu i liloki bidubadu si valu Galilaia, i katuguguia o si valu taparoro, i wituloki livala boaina, e tomota si katola bidubadu tuoli i katumova. [24] Matauna bigala i livalasi o valu bidubadu Suria : i maiasi tokatola komaidona, bidubadu tuoli katola, tonagowa, toio matausina i tatata wowosi : i katumova matausina. [25] E sena tobobaua o si valu Galilaia, Dekapali, Ierusalema, Iudea, Ioridana i waiwa, i bokulaisi Matauna.

UULA IX.

IESU I KATUGUGUIA OA KOIA.

MATAIO V. [1] I gigisa tomota sena to bobaua, i mwena oa koia : i sili goli la toligalega i lokaiasi. [2] I kapogegi wodola, i wituloki

matausina, kawala, [3] Sena boina matausina si baloma i makava : karaiwaga labuma bi keuasi kidama. [4] Sena boaina matausina i valamsi : bi visimolaisi matausina kidama. [5] Sena boaina matausina gala sibwogasi : bi karaiwagasi valu kidama. [6] Sena boaina matausina besa molu besa daka magisi guguia, bi kalolo ninasi kidama. [7] Sena boaina matausina i nokapisaisi ; kasi kapisila bi keuasi kidama. [8] Sena boaina matausina i migileu ninasi : bi gisaisi Eaubada kidama. [9] Sena boina matausina i buioiosi kabilia : bi dokaisi matausina litula Eaubada. [10] Sena boaina matausina pela si guguia i iogagaisi tomota : karaiwaga labuma bi keuasi kidama. [11] Sena boaina iokomi nasigavila bi gigilaimisi tomota bi iogagaimisi, sitana iokomi bi livalasi bi uduadasi, pela Iaegu. [12] Sena mamasila ninami ku masauasi : kaiveaka kami mapula oa labuma kidama : makawala i iogagaisi paropita i kugwasi kidama.

UULA X.

IESU I KATUGUGUIA OA KOIA.—Tuvaila.

MATAIO V. [13] Iokomi besa la solta valu : kalaiam uula solta i lautumile, amakawala bi salti ? Olui i gaga wala, metaga i livaiwasi tomota bi vapupoisi kaikesi. [14] Iokomi besa si tapi valu. Kaita valu i tautu o dabala koia,

gala i sipepuni. [15] Tomota i lululu lamapa gala i katupanaisi oa kaboma i iaia o lamapa kabala ; i tapi komaidona boala kidama. [16] Makawala iokomi ku tapisi tomota kidama bi gisaisi mi vavagi boaina, bi iakaulasi Tamami oa labuma.

[17] Taga ku dokaisi Iaegu a ma kidama ba katudidaim kaibogwa guguia si ginigini paropita ; a ma kidama ba vagi venau guguia, gala ba katudidaim kidama. [18] Mokwita a lukuaimi, Nasigavila kaiwokwa labuma toio valu komaidona, metaga pekikita guguia gala kaiwokwa, igau komaidona bi vinakuasi. [19] Kidama availa i paeki kaitala pekikita guguia i wituloki tomota makawala, matauena bi dokaisi kasi tokikita deli labuma ; metaga matauna availa i vagi guguia i wituloki goli, matauena bi dokaisi kasi toveaka deli labuma. [20] Pela a kaibiga iokomi, Matausina toginigini toio Parisea i guguiasi kikita, metaga iokomi gala ku guguiasi kaiveaka, gala ku sumwaisi o karaiwaga labuma.

UULA XI.

IESU I KATUGUGUIA OA KOIA.—Tuvaila.

MATAIO V. [21] Tuvaila, boga ku legasi kasi biga tobobogwa, Tabu ku katomota ; availa i katomata kala pakula bi mipukaisi. [22] Metaga Iaegu a bwagwagu iokomi : Availa i gibuluala

sola, gala avaka pela, kala mapula bi bi mipukaisi. [27] Boga ku legasi biga, Tabu ku kailasi; [28] Metaga Iaegu a lukuaimi, Avai tau i gigisa vivila, magila bi kailasi, boga i kailasi oa nanola. [33] Boga ku legasi kasi biga tobobogwa, Sitana ku kamituli tabu ku saopa, metaga o taigala Guiau ku kamituli. [37] Metaga iokomi, boaina kawami, taaga taaga, gala gala. Biga tuvaila i gaga wala. [38] Boga ku legasi biga, Matila kaimapula matila kudu kaimapula kudu. [39] Metaga Iaegu a bwagwagu iokomi, Kami gaga tabu ku kaimapu; metaga availa i waia pilatala kaipapam ku saeki pilauiaila goli. [43] Boga ku legasi biga, Ku eboaili som. metaga kam tokabilia ku koolova. [44] Metaga Iaegu a bwagwagu iokomi, Ku eboailisi kami to kabilia, ku nigadasi Eaubada pela matausina i iogagaimisi, [45] Kidama buku sisuaisi besa litula Tamami oa labuma, Matauna i vagi la kalasia i titapi tomigaga toio toboaila, e i saeki kasi kuna tomitukwaiboaila tomitugaga. [45] Kaina ku eboailisi matausina i eboailisi iokomi, avai mapula ku keuasi? Tokaugugula sela i vagaisi makawala. [47] Kaina ku vitalaisi simia wala, avaka ka vagaisi boaina ku tomgwagasi? tosunapula i vagaisi makawala. [48] Kidama komaidona mi vavagi ku vagaisi boaina, makawala komaidona la vavagi Tamami oa labuma i vagi boaina.

UULA XII.

IESU I KATUGUGUIA OA KOIA.—Tuvaila.

MATAIO VI. [1] Ku iamatasi mi vavagi ku guguiasi, tabu bi gisaisi tomota kidama; kaina Tamami oa labuma gala bi sakaimi kami mapu. [2] Nasigavila kidama ku lalasi taga ku iuvi taauia makawala tosasaopa kaina oa boala taparoro kaina oa valu i vagaisi kidama bi iakaulasi tomota. Mokwita a lukwaimi kasi mapu i keuasi. [3] Metaga ioku ku lalasi taga iamam kikiwama bi nikoli avaka i vagi iamam kakata. [4] Kidama ku lalasi ku sipepuni: e Tamam, Matauna i gigisa ambaisa ta sipepunaisi, bi sakaim kam mapu.

[5] Mada ku nigada Eaubada, tabu ku vagi makawala tosasaopa; pilaboailisi oa kabogugula o dabala keda i tautusi i nigadasi, kidama bi gisaisi tomota. Mokwita a lukwaimi kasi mapu i keuasi. [6] Metaga ioku mada ku nigada ku sui o mu boala ku katubode ioio, bogwa, ku nigada Tamam, Matauna i sisu ambaisa ta sipepunaisi; e Tamam, Matauna i gigisa ambaisa ta sipepunaisi, kam mapu bi sakaim. [7] Metaga iokomi, taga sena bidubadu biga makawala tosunapula; matausina i dokaisi bi lagi si nigada pela bidubadu si biga. [8] Tabu ku vagaisi makawala matausina: pela Tamami i nikoli bogwa avaka magimi igau ku nigadasi. [9] Ku nigadasi kidama makawala: Tamamasi

Lord's Prayer.

oa labuma, ka kabomsi iagam: [10] Ku ma ku karaiwaga: ku katuguguia valu komaidona bi kabikaulasi makawala mina labuma; [11] ka nigadasi kamasi ku sakaimasi lagaila; [12] boga ka mitugagaimsi tabu ku mipukaimasi, iakamaisi makawala tabu ka mipukaisi matausina i mitugagaimasi; [13] Tabu ku taigoala bi taia ninamaisi, ku kolaimasi tomitugaga i sisu. [14] Kalaiam availa i mitugagaisi iokomi gala ku mipukaisi, Tamami oa labuma makawala gala bi mipukaimi. [15] Metaga ku mipukaisi matausina i mitugagaimisi, Tamami makawala bi mipukaimi pela ku mitugagaisi.

UULA XIII.

IESU I KATUGUGUIA OA KOIA.—Tuvaila.

MATAIO VI. [19] Tabu ku edidagaisi vaigua o valu, besa lioliosa pwaia i gagaisi, besa tovelau i kopwalaisi boala i velausi goli: [20] Metaga oa labuma ku edidagaisi vaigua, baisa gala lioliosa pwaia i gagaisi; gala tovelau i kopwalaisi boala i velausi goli, gala. [21] Ambaisa mi vaigua i sisu, baisa wala nanomi i maiki.

[22] Besa lamapa matila i tapi wola, kalaiam matam i vagi boaina komaidona wowom bi tapi; [23] Metaga kalaiam matam i gaga, komaidona wowom sena i dudubila kalaiam kala tapi wowom i dudubila, sena kaiveaka la dudubila.

[24] Gala taita tau i kabikaula tauia Guiau, pela kaina i koalova taitala bi eboaili tauiaila;

kaina i iosi taitala bi paeki tauiaila. Nanomi iokomi i maiki vaigua, gala ku kabikaulasi Eaubada.

UULA XIV.

IESU I KATUGUGUIA OA KOIA.—Tuvaila.

MATAIO VII. [7] Ku nigadasi bi sakaimi, ku nevisi buku banaisi, ku waia ioio bi ulaim boala. [9] Amatauna iokomi, kaina latula i nigada palaua, bi saeki daku ke? [10] Kaina i nigada iena bi saeki kaiuna ke? [11] Kaina iokomi besa tomigaga, ku katetasi kawami ku lilalasisi boaina litumia, amakawala Tamami oa labuma sena kaiveaka bi lilalasi boaina matausina i nigadasi. [12] Kidama avaka avaka komaidona magimi tomota bi vigakaisi iokomi, makawala ku vigakaisi matausina: pela besa guguia besa paropita.

[13] Ku pelasi o kalapisi kikita: pela kaiveaka kalapisi kadaveaka makadawena, bi la o valu kaliga, bidubadu i pelasi baisa: [14] Pela kikita makalapisi, kadakikita makadana bi la o valu momova, gela i baua i banaisi sitana.

[15] Ku iamatasi paropita tosasaopa i maisi iokomi kasi koama besa sipi o ninasi besa kauka nagigasisi. [16] Si kawailua ku gisaisi buku vitalaisi matausina: kaina oa monomono oine kawailua i kiuiasi? kaina gidawebu oa lau? [17] Makawala kai komaidona i boaina, i ua boaina; metaga i gaga kai, i ua gaga. [18] Kaita

kai i boaina, gala i ua gaga, kaita kai i gaga, gala i ua boaina. [19] Bidubadu kai gala i uasi boaina, i taiasi i lavaisi oa kova. [20] Makawala si kawailua kidama ku vitalaisi.

UULA XV.

IESU I KATUGUGUIA OA KOIA.—Tuvaila

MATAIO VII. [21] Matauena i lukwaigu wala, Guiau, Guiau, gala bi sui karaiwaga labuma, metaga matauena i kabikaula guguia Tamagu, oa labuma bi sui. [22] Iam tala igau bidubadu bi lukwaigusi Guiau, Guiau, iakamaisi boga ka paropitasi toio iagam, boga ka bokavilaisi dimoni toio iagam, vavagi topilaveaka boga ka vagaisi bidubadu toio iagam? [23] Ba luki matausina gala iam tala a vitalaimi, Ku ligaimwaigusi ku losi tomitugaga iokomi.

[24] Kidama matauna i lagi makwaina biga Iaegu i kabikaula goli, a doki i sisu besa taita toboaila matauna i iaudila la boala oa digutauta; [25] e igau kuna i kune, sopi i giguabila o valu, iagila i iuvi, i waia boala makwaina, e gala i kapusi, pela i sim oa digutauta. [26] Metaga matauna i lagi makwaina biga Iaegu, gala i kabikaula goli, a doki i sisu besa taita tonagowa i iaudila la boala oa kanakenua; [27] e kuna i kune, sopi i giguabula o valu, iagila i iuvi, i waia boala makwaina, e i kapusi; e sena kaiveaka kala kapusi.

[28] E i vagaisi makawala, Iesu boga i vinau biga makwaina, i io luposi tobobaua i legasi la biga ; [29] Pela i wituloki matausina besa tokaraiwaga, gala besa toginigini.

UULA XVI.

BIDUBADU IENA I BANAISI.

LUKA V. [1] E i vagaisi makawala, iam tala tomota bidubadu i lokaiasi Iesu mada bi legasi la biga Eaubada, i tautu besa bolita Genesareta, [2] i gisa kaiu waga i kotakotasi oa bolita, toli waga boga i ligaimwasi si wota i winisi. [3] A i pela oa waga, la waga Simona, i luki matauna bi vaiga waga bi la o bolita katitaikina ; e i sila oa waga i katuguguia tomota. [4] Igau i vinaku biga, i luki Simona, Ku kewa o kaiveaka bolita ku lavaisi wota ku polasi. [5] E i vitakaula Simona i luki, Guiau, boga ka vagaisi komaidona bogi ka nanotasi wala : metaga kawam, ba lavi wota. [6] E boga i vagaisi baisa, sena bidubadu iena i banaisi, si wota i tavisa. [7] E i katulokwasi sisia i silasi o tuoli waga kidama bi lokaisi bi pilasisi. I maiasi matausina i kolasi iena i kalolosi kaiu waga mada bi bekusi. [8] Boga i gisaki Simona Petero, i kapusi o kaikela Iesu, kawala, Ku ligaimwaigu ku la Guiau, pela tomigaga iaegu. [9] I io lapola, toio sala komaidona makawala, pela bidubadu iena i banaisi. [10] Makawala

Iakobo, Ioane litula Sebedaio sala Simona. Metaga Iesu i luki Simona, Taga ku kokola ; olui buku bani tomota. [11] E, i maisi si waga o valu matausina i ligaimwasi komaidona, e i bokulaisi Matauna.

UULA XVII.

I KATUMIGILEU TOKAIKWAIGUIA.

LUKA V. [12] E i vagaisi makawala, i sisu o kaita valu, ku gisa, taita tau sena i kaikwaiguia ; matauna i gisa Iesu, i kapusi migila oa pwaipwai, i nigada kawala, Guiau, kalaiam ku taigoala ku kateta ku katumigileu wowogu. [13] E i iosali iamala i kabikoni, kawala, A taigoala bi migileu wowom. E nani kaikwaiguia i ligaim matauna. [14] I bwagwagu matauna taga sitana bi livala taitala : metaga, ku loki tolula bi gisaim, besa bubunala Mosesi i bwagwagu kidama ku kamituli matausina. [15] Metaga sena kaiveaka i livalasi bigala Matauna : e sena tobauaiki i gugululasi kidama bi legasi, kidama Matauna bi katumanum si katola.

UULA XVIII.

I VAIABI LA APOSETOLO.

MATAIO X. [1] I dou la toligalega luotala iua bi makaiasi, i saeki kasi peola kidama bi bokavilaisi

baloma tomigaga bi sunapulasi, e kidama bi katumanumasi tokatola i tuoli bidubadu si katola. [2] E igasi aposetolo luotala iua makawala : Tokugwa, Simona igaiu Petero, bodala Anederea ; Iakobo latula Sebedaio, bodala Ioane ; [3] Pilipo, Batolomaio ; Tomasa, Mataio tokaugugula sela ; Iakobo latula Alepaia, Tadaio ; [4] Simona Selote, Iuda Isakariota matauna i vakuli. [5] Matausina tailuotala taiua Iesu i vaiabi, i bwagwagu, kawala, Taga ku losi o si valu tosunapula, taga ku sumwasi si valu mina Samaria, [6] Metaga sipi tosula kumile Iseraela ku lokaiasi wala. [7] E igau ku lilolosi ku katuguguiasi, kawami, Karaiwaga labuma boga i laim. [8] Ku katumanumasi tokatola ; ku tomalaulasi tomata ; ku katumigileusi tokaikwaiguia ; ku bokavilaisi dimoni bi sunapulasi : sitana kaiveaka boga ku keuasi, sitana kaiveaka ku sakaisi. [16] Ku gisa, Iaegu a vaiabaimi iokomi besa sipi i loualasi kauka nagigasisi : besa kaiuna ku iamatasi mi vavagi, besa bubuna taga ku iogagasi. [17] Tomota ku iamatasi : pela bi vakulaimi gweguia bi katupipaisi iokomi, o si boala taparoro bi waiasi ; [18] Bi biasi iokomi o metasi tokaraiwaga toio Guiau pela Iaegu, kidama ku witulokaisi matausina toio tosunapula. [19] E nasigavila bi biasi iokomi taga ku nanamsasi amakawala kaina avaka ku kaibigasi. [20] Pela gala besa iokomi ku kaibigasi, metaga la Baloma Tamami i kaibiga oa ninami. [21] E taita tau bi vakuli bodala bi kaliga, tamala

bi vakuli latula ; e guguadi bi tokaiasi bi katumatasi tamisia nisia. [22] Komaidona tomota bi koolovasi iokomi pela iagagu ; metaga matauna i salau bi vinau, matauna bi sisu boaina.

UULA XIX.

I KATUMOVA TOULATILA.

LUKA VII. [11] A i iam i vagaisi makawala, i vilaubusi o kaita valu iagala Naina ; i lilolosi toio sala toligalega toio tomota bidubadu. [12] E i losi katitaikina valu la kalapisi, ku gisa, i lupaisi taita tomata, matauna latula kalamaleta inala, minana nakubukwabia. E bidubadu o valu i losi toio minana. [13] Metaga Iesu i gisi minana i nokapisi i luki, taga ku valam. [14] I lokaia kabala tomata i kabikoni ; matausina tolupi i tautusi ; e i kaibiga, Ulatila a lukwaim ku tokaia. [15] Matauna tomata i simalaula i kaibiga. I saeki matauna inala i keu. [16] Komaidona i kokolasi, i iakaulasi Eaubada, kawasi, Iakidasi taitala sena toveaka paropita boga i tokaia, e Eaubada boga i ma bi gisa la tomota.

UULA XX.

VALU I KOOLOVASI.

MATAIO XI. [20] I vigibogwa la luluki valu makwaisina ambaisa mibaua la vavagi topilaveaka

boga i vagi, pela gala i sivilasi. [21]Korasina awe! Betesaida awe! pela vavagi topilaveaka boga a vagi o mi valusi, kalaiam a vagi makawala oa Turia oa Sidona, vakaila i sivilasi sena kubukubu lula. [22]Metaga a lukwaima, Igau oa iam bi karaiwaga mapula, bi mipuki kikita Turia Sidona, metaga iokomi kaiveaka. [23] Metaga ioku Kaperenauma ku tautu walakaiwa oa labuma, bi biamsi oa tuma: vavagi topilaveaka boga a vagi o mi valu, kalaiam boga a vagi oa Sodoma, lagaila i sisu valu. [24] Metaga a lukwaimi igau oa iam i karaiwaga mapula, bi mipuki valu Sodoma kikita, iokomi kaiveaka. [28] Ku makaiagusi komaidona iokomi ku paisewasi sena mwau ku lupaisi sitana, ba sakaim kami wewasi. [29] Ku keuasi ulo karaiwaga, ku legasi ulo wituloki, pela nanogu i boaina gala sibwogagu, kami wewasi buku banaisi o mi baloma. [30] Pela ulo karaiwaga i gagabila, ulo vavagi gala i mwau.

UULA XXI.

Parable of the Sower

WAITUNA LA WITULOKI.

MAREKO IV. [1] I vigibogwa la wituloki kolumata besa bolita: sena tobobaua i gugulasi besa Matauna; kidama i pela oa waga i sila oa bolita; sena tobobaua i sisuaisi o valu katitaikina bolita. [2] E i wituloki matausina sitana bidubadu la wituloki, i kaibiga matausina,

kawala : [3] Ku legasi : Ku gisa ; taita tovali i la kidama bi vali. [4] E i vagaisi makawala, i vavali wala mimilisi waituna i kapusisi oa keda ; e mauna oa labuma i maisi i komasi waituna. [5] Mimilisi waituna i kapusisi oa daku, besa pekikita pwaipwai : e nani i susina pela pwaipwai i kikita ; [6] Metaga i towota kalasia i gabu ; e pela gala kaivilivalila i mata. [7] Mimilisi waituna i kapusisi oa monomono ; igau i susina monomono i kimati ; gala i ua. [8] Mimilisi waituna i kapusisi oa pwaipwai boaina ; i ua i tom i toveaka ; e i sisi waituna mapula mimilisi kaluotolu mimilisi kaluolima kaluotala, mimilisi lakututala. [9] E i kaibiga ; Matauna i sim taigala boaina bi lagi. [10] Igau i tautu kalamaleta, matausina i sisuaisi toio tailuotala taiua i lukwaisi Matauna pela la wituloki. [13] I kaibiga matausina : Gala ku nikolaisi makwaina wituloki ke ? Amakala ku nikolaisi wituloki komaidona ? [14] Tovali i vali biga. [15] Matausina besa oa keda i sisuaisi besa i valisi ; metaga boga i legasi, Setani i ma nani, i velau biga besa boga i valisi oa nanasi. [16] Matausina besa oa daku i valisi ; makawasi boga i legasi biga nani i dubumaisi i mamasila ninasi ; [17] Gala kaivilivalisi matausina, metaga tuta kikita wala i salausi ; igau boga i iogagaisi tomigaga valam i tokaia pela biga, nani i koolovasi. [18] Matausina besa oa monomono i valisi ; i legasi biga, [19] igau vavagi o valu, vaigua la sasaopa avaka tuoli i keu metasi, i keuasi ninasi, i

kimatasi biga gala bi ua. [20] Matausina besa oa pwaipwai boaina i valisi ; makawasi i legasi biga i dubumaisi, e i uasi, i sisi mimilisi kaluotolu, mimilisi kaluolima kaluotala, mimilisi lakatutala.

UULA XXII.

WAITUNA TUOLI LA WITULOKI.

MATAIO XIII. [24] La wituloki tuvaila i saeki matausina, kawala, Karaiwaga labuma i sisu makawala taita tau i vali waituna boaina o la buiagu ; [25] e igau i mamasisisi tomota, kala tokabilia i vali waituna monomono toio witi, e i laila goli. [26] Igau witi i susina i ua, monomono a i sunapula. [27] E bodala toli buiagu i maisi i lukwaisi matauna, Guiau, kaina boga ku vali waituna boaina o am buiagu ? Aminibaisa i maisi monomono ? [28] I kaibiga matausina, Taita tau kagu tokabilia boga i vagi baisa. Bodala i kaibigasi matauna, Ku taigoala baka losi ka keuasi monomono ke ? [29] E i kaibiga, Gala ; kaina ku keukeuasi monomono, ku luasi witi ogoli toio monomono. [30] Boaina bi tomwasi deli igau taioio bi tokaia. E nasigavila ta taioiosi ba bwagwagu totaioio. Kugwa ku keuasi monomono ku katununumasi ku gabuasi, metaga witi ku edigagaisi oa ulo bwaima. [36] Igau Iesu i vaiabi tobobaua, i sui oa boala ogoli : e la toligalega i makaiasi, kawasi, ku witulokaimasi uula wituloki monomono oa buiagu. [37] I vitakaula i luki matausina,

Matauna i vali waituna boaina, besa Latula tomota; [38] Buiagu besa valu komoidona; waituna boaina besa litula karaiwaga; metaga monomono besa litula tomitugaga; [39] Tokabilia i vali besa diabolo; taioio besa tutala kaiwokwa valu komaidona; totaioio besa anelose. [40] Amakawala monomono i keuasi i gabuasi oa kova; makawala bi vagaisi oa tutala kaiwokwa valu komaidona. [41] Latula tomota bi vaiabi la anelosi bi losi bi vakaulasi avaka avaka komaidona i iogagaisi la karaiwaga, deli matausina i mitugagaisi. [42] Bi lavaisi matausina oa kumla là kova: baisa i tokaia valam i kedirakiasi kudu. [43] Tuta makwaina tomitukwaiboala bi tapaisi besa kalasia o la karaiwaga Tamasi. Matauna i sim taigala boaina bi lagi.

UULA XXIII.

IENA LA WITULOKI.

MATAIO XIII. [47] Tuvaila, karaiwaga labuma i sisu makawala kaita wota kaiveaka, i lavaisi oa bolita i kolasi bidubadu tuoli iena; [48] Igau i kalolo wota i biasi besa olumata; i silaisi, i kilaisi naminaboina oa kaboma i siwoiasi, metaga namagaga i lavaisi wala. [49] Makawala bi vagaisi oa tutala kaiwokwa valu komaidona; bi sisuaisi tomitukwaiboaila, anelose bi maisi bi kilaisi tomitugaga, [50] bi lavaisi matausina oa

kumla la kova : baisa i tokaia valam i kedirakiasi kudu.

UULA XXIV.

GUGUADI I MIAKAISI IESU.

MAREKO X. [13] E guguadi i miakaisi Iesu kidama bi kabikoni : metaga la toligalega i lukwaisi matausina i miakaisi guguadi. [14] Iesu boga i gisi sena i gibulua i luki matausina, Ku taigoalasi guguadi kikita bi miakaigusi, taga ku buioiosi ; pela makawala matausina besa la karawaga Eaubada. [15] Mokwita, a lukwaimi, availa matauna gala bi dubumi la karaiwaga Eaubada makawala taita guguadi kikita, gala bi iosi. [16] E i keu guguadi i kopwi, iamala i kabikoni matausina i eboaili.

UULA XXV.

TAITA ULATILA MADA I BOKULI.

MAREKO X. [17] E i lilolo oa keda, taitala i sakaula, i kavagina o matala, i katupoi Matauna, Toboaila Ioku Towitoluki, avaka ba vagi kidama ba keu momova gala bi wokwa ? [18] Metaga Iesu i luki, Avaka pela ku douaigu Toboaila ? Gala taitala toboaila, metaga Eaubada kalamaleta wala. [19] Ku nikoli guguia, Tabu ku kailasi, tabu ku katomata, tabu ku

velau, ku kamituli sitana tabu ku saopa, tabu ku kiponai, ku eboaili tamam inam. [20] I vitakaula matauna i kaibiga, Towituloki, komaidona guguia makwaina boga a kabikaula igau a sisu guadi. [21] Iesu i gisi matauna besa toboailila, i luki, Vavagi pilatala gala ku vagi, ku wa am vaigua komaidona ku gimwali, mapula ku saeki tomakava, kam vaigua buku iosi oa labuma: ku maga, buku bokulaigu. [22] Pela biga baisa i valam sena kubukubulula matauna i wa goli: pela la vaigua sena bidubadu. [23] I tovila Iesu i gigisa, la toligalega i luki, sena mwau vavagi matausina toli vaigua bi iosisi karaiwaga Eaubada. [28] Petero i vigibogwa i luki Matauna, Ku gisa, iakamaisi boga ka ligaimwasi wala. [29] I vitakaula Iesu, kawala, Mokwita a lukwaimi, Matauna i ligaim la boala, kaina bodala, kaina luleta, kaina tamala, kaina inala, kaina la koava, kaina litula, kaina valu, pela Iaegu, pela livala boaina, [30] metaga tuta baisa bi keu lakatutala mapula, boala, bodala, luleta, inala, litula, valu, toio valam i iogagaisi: igau tuta bi ma la momova gala bi wokwa.

UULA XXVI.

KASI BIGA TOLIGALEGA.

MATAIO XVI. [21] Tuta makaiwena i vigibogwa Iesu i witubobote la toligalega kidama la vavagi bi lokaia Ierusalema; e Tomoia deli

tolula si Guiau, Toginigini bi iogagaisi bidubadu Matauna; bi kaliga; bi kalatolu bi tokaia goli. [22] E Petero i vakaula Matauna katitaikina, i kugwa i luluki, kawala, Baisa ku ligaim Guiau: taga bi iogagaimsi makawala. [23] Metaga Matauna i tovila i luki Petero, Ku wa o tapogu Setani, ku taia nanogu; kidama gala ku iamata la vavagi Eaubada, metaga si vavagi tomota. [24] E Iesu i luki la toligalega, Kalaiam mada taitala bi bokulaigu, boaina bi ligaim la bubuna, bi lupi kala korose, bi bokulaigu. [25] Availa Matauna bi iusi la momova, igau la momova bi tamau; metaga availa matauna bi saeki la momova pela Iaegu, bi banena goli. [26] Pela taitala kalaiam bi keu sitana valu komaidona la baloma bi tamau, avai mapula bi keu? Kaina avaka taitala bi saeki mapula la baloma. [27] Pela Latula tomota igau bi ma toio la esaesa Tamala, deli la anelose, e makaina iam tomota komaidona bi vabu makawala si vavagi. [28] Mokwita, a lukwaimi, Mimilisi i tautusi baisa, matausina igau gala bi kaligasi, metaga nasigavila bi gisaisi Latula tomota i maima la karaiwaga kidama.

UULA XXVII.

KAIVEAKA SAGARI.

LUKA XIV. [16] I luki matauna, Taita tau mada i vagi kaiveaka sagari i dou bidubadu. [17] Igau

tutala komkwam i vaiabi bodala kidama bi luki matausina boga i dou : Ku maisi, pela boga i katubiasisi komaidona sagari. [18] E i kugwasi, taitala olui taitala, komaidona i lukwaisi gala bi losi. Tokugwa i luki : Kaita buiagu boga a gimwali, kawagu ba la ba gisi. A lukwaim ku taigoala ba sisu. [19] Taitala tuoli i kaibiga ; Boga a gimwali luotala bulomakau, kawagu ba la bi kalawa minasina ; a lukwaim ku taigoala ba sisu. [20] Taitala tuoli i kaibiga : Boga a vaia ulo koava ; gala ba wa deli kidama. [21] E vavagi makwaisina bodala i ma i livala Guiau. Metaga toli boala i gubuluala, i luki bodala, Nani ku la oa keda o valu, tomakava, togolia, topem, tokau, ku vakaula bi maisi. [22] Bodala i kaibiga, Guiau boga a vagi makawala ku bwagwagu ; metaga boala gala i kalolo. [23] Guiau i luki bodala, Ku la oa keda oa kali o buiagu ku bia matausina bi maisi kidama ulo boala bi kalolo. [24] Kidama a lukwaimi, Gala taitala matausina boga a dou bi komkoli ulo sagari.

UULA XXVIII.

SIPI I TAMAU, LA WITULOKI.

LUKA XV. [1] Bidubadu tokaugugula sela deli tomitugaga i makaiasi kidama bi legasi la biga. [2] E Parisea deli Toginigini i lulukwaisi, kawasi : Matauna i douimali tomitugaga, matausina deli i komkwamsi. [3] Wituloki makwaina

i kaibiga matausina, kawala : Amatauna iokomi i sisuaisi la sipi lakatutala, kaina natala i tamau, igau bi banena. [5] E boga i bani, i keu i saili o kaiola, sena mamasila nanola ; [6] e, i laima o la boala i dou bi gugulasi lubaila deli sala, i luki matausina, Deli ta masauasi, pela ulo sipi i tamau boga la bani. [7] A lukwaimi, Makawala bi masauasi kaiveaka oa labuma, pela tomitugaga taitala i sivila, kikita masaua pela tomitukwaiboaila tailuolima tailuovasi tailima taivasi gala kawasi bi sivilasi.

UULA XXIX.

Parable of the Prodigal Son.

TAITA TAU DELI LITULA.

LUKA XV. [11] I kaibiga, Taita tau i sisu deli litula taiua. [12] Taitala guadi, i luki tamala, Tamagu ku vili ma gugua ku sakaigu sitagu. E i vili kasi gugua. [13] Igau, gala i kalabobaua, taitala guadi i katubiasi komaidona la gugua, i laila o kaita valu kaduonau ; baisa i sisu gaga i lavi la gugua i tamau. [14] E, boga i saeki kaiwokwa la gugua, o valu makaiwena i kosi kaasi, i kamolusi senela, matauna i kamolu wala. [15] I lokaia taitala toli valu makaiwena kidama bi paisewa ; matauna i vaiabi o la buiagu bi vakoma la bunuka. [16] E mada bi koma wawa kasi bunuka bi tubwa lopola kidama, gala taita tau i saeki sitana. [17] Igau metaga nanola i kaiita, i kaibiga : Taivila

bidubadu la topaisewa tamagu sena i komasi palaua i lalasi goli; metaga iaegu sena agu molu ba kaliga. [18] Ba tokaia tamagu ba lokaia, ba luki, Tamagu boga a mitugaga Tolabuma o matam ku gisa: [19] gala boaina bi dokaigusi latum: ku taigoala ba sisu kam topaisewa. E i tokaia i maiki tamala. [20] Metaga tamala i gisi i maima kaduanau; i nokapisi senela; e, i sisakaula, i kepapi o kaiola, i vaiaula boaina. [21] E latula i luki matauna, Tamagu boga a mitugaga Tolabuma o matam ku gisi: gala boaina bi dokaigusi latum. [22] Metaga tamala i luki la topaisewa, Nani, ku maisi iatala sena boaina koama, ku sikamsi o wowola; kala kakarauga o iamala ku sakaisi buta oa kaikela; [23] Ku maisi natala kaitubwa bulomakau; bi ta komkwamsi ta masausi; [24] Pela matauna latugu boga i kaliga a i mova goli; boga i tamau ta banaisi goli. Si masaua i vigibogwasi. [25] Metaga latula tomomoia i siwa o buiagu; igau i laima i maiki boala i lagi si wosi i kaiwosisi. [26] E i didou taita topaisewa, i katupoi avaka pela i vagaisi makawala. [27] I luki matauna; Bodam bogala i ma; tamam i katumata nakaitubwa bulomakau, pela i keu latula gala i kaliga gala i katola. [28] Metaga matauna i gibulua, i paeki bi sui: metaga tamala i sunapula, i nigada wala. [29] Metaga matauna i vitakaula i luki tamala: Ku gisa, bidubadu taitu am paisewa boga a vagi; e gala iam tala, ku sakaigu nata togota kidama deli

lubaigu ka masauasi: [30] Metaga, matauna latum boga i lavi am gugua deli nakailasi, i ma, ku katumata nakaitubwa bulomakau. [31] Metaga matauna i luki: Latugu ioku iam bwata deli ta sisu, ulo gugua komaidona ba sakaim. [32] Metaga kawadasi ta vagaisi boaina ta masauasi; pela bodam boga i kaliga a i mova goli; boga i tamau ta banaisi.

UULA XXX.

SI NIGADA TAIUA TAUAU.

LUKA XVIII. [9] Kasi wituloki makwaina matausina i dokaisi i sisuasi toboaila, i koolovasi tomota tuoli, i kaibiga; [10] Taiua tauau i sumwasi oa boala bomala bi nigadasi: sola Parisea, sola tokaugugula sela. [11] Parisea i tokaia i tautu kalamaleta i nagada makawala, E Eaubada kagutoki a sakaim pela iaegu gala besa matauna tokaugugula sela. [12] Bidubadu iam bomagu gala a koma sitana: ulo gugua sitana kaiveaka a lilalasi. [13] Metaga tokaugugula sela, i tautu kaduonau, gala matala i kauana; metaga i waia vitakola, kawala, E Eaubada ku nokapisigu tomitugaga iaegu. [14] A lukwaimi matauna i la o la boala kaiwokwa la mitugaga, metaga Parisea gala: kidama availa matauna i dubakasai igau bi kapusi, metaga matauna i kavagina igau bi sisu walakaiwa.

UULA XXXI.

TAITA TOLI VAIGUA TONAGOWA.

LUKA XII. [16] Kaitala wituloki i kaibiga matausina, kawala, Taita toli vaigua la buiagu i kabinaia senela : [17] O nanola i nanamsa, kawala, Avaka ba vagi, pela gala kaiveaka ulo boaima baisa ba edidagi agu kaiwailua kidama. [18] E i kaibiga, Besa ba vagi : Ba katudidaim ulo boaima, ba iaudila kaiveaka boaima : baisa ba edidagi komaidona agu kawailua toio ulo gugua. [19] Ba luki agu baloma : Baloma, bidubadu gugua boga ku edidagi taitu bidubadu bi sim ; ku wewasi, ku koma, ku mum, ku masaua. [20] Metaga Eaubada i luki matauna, Tonagowa ioku, besa oa bogi am baloma bi keuasi : igau gugua makwaisina boga ku edidagi, availa bi keu ? [21] Makawala matauna availa i edidagi kala gugua wala, gala avaka i saeki Eaubada.

UULA XXXII.

BATIMAIO TOKAU.

LUKA XVIII. [35] E i vagi makawala, Iesu i valaubusi katitaikina Ieriko, taita tau i sili oa keda i nigada kidama. [36] I lilagi butusi tobobaua i lilolosi, i katupoi avaka pela. [37] I lukwaisi Iesu mi Nasareta i lilolo. [38] E sena minimani i dou,

kawala, Iesu, Ioku Latula Devida, ku nokapisigu. [39] E matausina i kugwasi i lulukwaisi matauna, taga bi kabiga kidama: metaga sena i dou tuvaila, Latula Devida, ku nokapisigu. [40] I tautu Iesu i bwagwagu kidama bi biasi matauna: e boga i maiki, i katupoi, [41] kawala, Amakawam ba vigakaim? Matauna i kaibiga, Guiau, kidama bi boaina matagu ba mitalala. [42] Iesu i luki, Bi boaina matam ku mitalala: am dubumi boga i katumovaim. [43] E nani i boaina matala i mitalala, i bokuli Matauna, i tuluoli Eaubada: e tomota komaidona, matausina i gisaisi, i iakaulasi Eaubada.

UULA XXXIII.

SAKAIO TOKAUGUGULA SELA.

LUKA XIX. [1] Boga i vilaubusi Iesu i lilolo oa Ieriko. [2] E, ku gisa, taita tau i sisu iagala Sakaio, tokaugugula sela kasi toliwaga, matauna toli vaigua. [3] Magila bi gisi Iesu amatauna kidama: e sena tobobaua i losi gala i gisi pela i kukupi wala. [4] I sakaula i kalisaua, i mwena oa kaita kai sukomore bi gisi kidama: pela o makadawena bi lolo. [5] Igau Iesu i loki baisa, i kauana matauna i gisi, i luki, Sakaio, ku nanakwa, ku busi; lagaila ba sikaili o mu boala kidama. [6] E i nanakwa, i busi, sena mamasila nanola i doumali Matauna. [7] Boga i gisaisi matausina i vataisi, kawasi, I loki i

sikaiii deli taita tomitugaga. [8] E Sakaio i tautu, i luki Guiau ; Ku gisa, Guiau, mabila ulo gugua a lalasi tamakava bi keuasi ; e kalaiam availa la gugua boga a keu pela kabinonu, a saeki mapula kaivasi. [9] Iesu i luki, Lagaila katumova boga la i ma oa boala baisa, pela matauna goli i sisu latula Aberaamo. [10] Tomota Latula i ma kidama i nenevi bi katumova availa i tamau.

UULA XXXIV.

MADA BI WAIASI IESU.

IOANE X. [22] Iam tala oa Ierusalema, besa sagari i tibutabusi, iawata tutala. [23] E Iesu i lilolo oa boala bomala, oa kaita bolela iagala Solomona. [24] Mina Iudea a i taulasi Matauna, i lukwaisi, Ku saopalokaimasi nasigavila bi kos baka vitusaimsi ? Kaina Keriso Ioku, ku kamituli boaina. [25] Iesu i vitakaula, Boga a lukwaimi, gala ku dubumaisi : ulo vavagi o iagala Tamagu a vagi, i kamitulaisi availa Iaegu. [26] Metaga iokomi gala ku kubumaisi, pela gala ulo sipi iokomi, makawala boga a lukwaimi. [27] Ulo sipi i legasi kaigagu, a vitusi matausina, i bokulaigusi : [28] A saeki kasi momova gala bi wokwa : gala bi kaligasi, i sisuaisi o iamagu gala taita tau bi leabu. [29] I sakaigu Tamagu, Matauna Toveakala, komaidona tuoli tokikita ; i sisuaisi o iamala Tamagu gala taita tau bi

leabu, [30] Iaegu Tamagu iakama besa Taitala. [31] Mina Iudea i keuasi daku tuvaila kidama bi waiasi Matauna. [32] Iesu i vitakaula, Bidubadu vavagi boaina la vavagi Tamagu boga a vagi; avai vavagi pela ku keuasi daku kima ku waiegusi? [33] Mina Iudea i vitakaulasi kawasi, gala pela vavagi boaina ka keuasi daku ka waimsi; metaga pela Ioku, besa tomota, ku doki Eaubada Ioku. [34] Iesu i vitakaula, Kaina i ginisi o mi buki guguia, A kaibiga, Iokomi besa Eaubada? [35] Kalaiam i doki Eaubada matausina, i saeki biga Eaubada (e ginigini gala bi katudidaim); [36] Metaga Matauna i tibutabu Tamala i vaiabi o valu, kala biga ku kaibigasi, Ku bigigaga, pela a kaibiga Latula Eaubada Iaegu. [37] Kalaiam vavagi Tamagu gala a vagi, taga ku dubumaisi Iaegu. [38] Metaga a vagi, kaina gala ku dubumaisi Iaegu, ku dubumaisi vavagi: kidama buku nikolaisi, buku dubumaisi, Tamagu i sisu olumalela Iaegu, e Iaegu olumalela Matauna. [39] Kawasi matausina mada bi katupepaisi Matauna: metaga Matauna o imasi i sunapula. [40] I loki tuvaila valu i waiwai Ioridana ambaisa Ioane i kugwa i bapitaiso; o valu baisa i sikaili. [41] Tomota bidubadu i lokaiasi, i kaibigasi, Ioane gala i vagi topilaveaka: metaga Matauna bigala komaidona i witubobota Ioane i kamokwitala. [42] E bidubadu i dubumaisi Matauna o valu baisa.

UULA XXXV.

LASARO I TOKAIA GOLI.

OANE XI. [17] Iesu boga i vilaubusi i bani Lasaro i kenukenu oa laka i kalavasi. [18] Valu Betania i tautu katitaikina Ierusalema besa kikita malaula. [19] Mina Iudea bidubadu boga i maisi kidama bi iawalaisi Mareta sola Maria pela lusita. [20] Mareta i lagi biga Iesu i laima, i la i boda Matauna; metaga Maria i sili wala o si boala. [21] Mareta, kidama, i kaibiga Iesu, Guiau, kaina ku sisu baisa, luguta gala bi kaliga. [22] E a nikoli avaka ku nigada sitana Eaubada, bi sakaim Eaubada. [23] Iesu i kaibiga minana, Lumta bi tokaia goli. [24] Mareta i kaibiga, A nikoli matauna bi tokaia goli, igau bi tokaiasi tomata, kaiwokwa iam. [25] Iesu i kaibiga, Iaegu kasi tokaia tomata kasi momova: matauna availa i dubumaigu, kaina i kaliga, bi mova goli; [26] matauna availa i mova goli i dubumaigu, gala iam tala olui bi kaliga: ke ku dubumi biga? [27] Minana i kaibiga, Taaga Guiau: boga a dubumi Ioku besa Keriso, Latula Eaubada, Matauna boga bi vilaubusi o valu. [28] Boga i kaibiga, i lilolo i dou Maria bodala i sipepuni, kawala, Towituloki i sim i didouaim. [32] Maria, kidama, boga i ma ambaisa Iesu i sisu, i gigisi Matauna, i kapusi besa kaikela, i kaibiga Matauna, Guiau, kaina ku sisu baisa, luguta gala bi kaliga. [33] Iesu, kidama, i gisi minana i valam,

toiosala mina Iudea i valamsi, i kaiagigila i kubukubu lopola, [34] i kaibiga, Ambaisa ku bakuasi matauna? I kaibigasi, Guiau, ku ma, ku gisi. [35] Iesu i valam. [36] Mina Iudea, kidama, i kaibigasi, Ku gisa, amakawala sena toboailila matauna. [38] Iesu, kidama, i kaiagigila tuvaila, i ma besa laka; makwaina besa umlopu kaita daku i kanakaila. [39] Iesu i kaibiga, Ku lauasi daku. Minana luleta tomata, Mareta i kaibiga, Guiau, lagaila i bogina; pela i kalavasi. [40] Iesu i kaibiga, Ke boga a lukwaim, kalaiam ku dubumi, buku gisa esaesa Eaubada? [41] E i lauasi daku. Iesu i saeki matala walakaiwa, i kaibiga, Tamagu a kagutogaim pela agu nigada ku lagi. [42] Metaga a kateta, iam bwata, agu nigada ku lagi; metaga, pela tobauaine i tautusi baisa, boga a kaibiga, kidama bi dubumaisi Ioku ku vaiabaigu. [43] E biga makwaisi i kaibiga, sena kaigaveaka i dou, Lasaro ku Sunapula! [44] Tomata i Sunapula, kaikela iamala i gigaisi koama; kaita koama i gigaisi migila. Iesu i luki matausina, Ku tanekusi matauna bi lilolo. [45] Bidubadu, kidama, mina Iudea, toiosala Maria, i gisaisi la vavagi Matauna, i dubumaisi goli.

UULA XXXVI.

I VILAUBUSI OA IERUSALEMA.

MAREKO XI. [1] E boga i maisi katitaikina Ierusalema, besa Betepage toio Betania, oa koia

Oliveta, i vaiabi taiua la toligalega, [2] i luki, Ku losi o valu katitaikina baisa: e boga ku vilaubusi buku banaisi nata latula ase, gala taita tau i sili o minana; ku tanekusi ku miakaisi. [3] Kalaiam taita tau bi lukwaimi, Avaka pela ku vagaisi makawala? buku kaibigasi, Guiau magila minana; e nani bi vaiabi bi maiki. [4] Matausina i losi, i banaisi latula ase i gisaisi oa ioio o kaukweda, ambaisa kaiua keda i bodasi: minana i tanekusi. [5] E mimilisi matausina i tautusi baisa, i lukuaisi, Avaka ku vagaisi ku tanekusi latula ase. [6] Matausina i kaibigasi makawala i bwagwagu Iesu: i taigoalasi bi losi. [7] E latula ase i miakaisi Iesu, i lavaisi si koama o tapoala i sili walakaiwa [8] E bidubadu i sailisi si koama oa keda; bidubadu tuoli i taiasi kai dogina i sailisi. [9] E tobobaua, matausina i kugwasi, matausina i liloluisi, i douaisi, kawasi, Osana Devida Latula: Sena boaina Matauna i maima o iagala Guiau; Osana sena walakaiwa. [10] Boga i vilaubusi oa Ierusalema, komaidona valu i io luposi, kawasi, Avai tau Matauna? [11] Tobobaua i kaibigasi, Matauna Iesu paropita mi Nasareta oa Galilaia.

UULA XXXVII.

IGAU BI KARAIWAGA MAPULA.

MATAIO XXV. [31] Igau nasigavila tomota Latula besa Toesaesa bi ma, komaidona anelose deli, iam makwaina bi sili o la kabala esaesa. [32] O

matala bi sigugulasi valu komaidona, e bi kili matausiua makawala kasi toiamata sipi i kili minasina sipi minasina gota : [33] bi saili sipi oa kanivala oa kikiwama. [34] E Guiau bi luki matausina oa kanivala oa kakata, Ku maisi toboailila Tamagu iokomi, ku iosisi kami karaiwaga makwaina boga i vagaisi omitibogwa gala valu i sim. [35] Pela Iaegu a kamolu, ku sakaigusi sitana a koma ; a kadaka ku sakaigusi sitana sopi ; tomitawaisi Iaegu ku douimalaigusi ; [36] tokimadu ku sakaigusi koama ; a katola ku makaiagusi ; oa boala katupipi a sisu ku makaiagusi. [37] E tomitukwaiboaila bi vitakaulasi, kawasi, Guiau, nasigavila ka gisaimsi ku kamolu, ka vakomaimsi ? kaina ku kadaka, ka sakaimsi sitana sopi ? [38] Nasigavila ka gisaimsi tomitawasi, ka douimalaimsi ? kaina ku kimadu, ka sakaimsi koama ? [39] Kaina nasigavila ka gisaimsi ku katola, kaina ku sisu oa boala katupipi, ka makaiamsi ? [40] E bi vitakaula Guiau bi luki matausina, Mokwita a lukwaimi, ku vigaki taita tokikita matausina bodagu, ku vigakaigusi. [41] E bi luki goli matausina oa kanivala oa kikiwama, Tokoulogu iokomi, ku losi oa kova makwaina gala bi mata i katubiasisi pela diabolo toio anelose. [42] Pela Iaegu a kamolu gala ku sakaigusi sitana a koma ; a kadaka gala ku sakaigusi sitana sopi ; [43] tomitawaisi Iaegu gala ku douimalaigusi ; a kimadu gala ku sakaigusi koama : a katola, a sisu oa boala katupipi, gala ku makaiagusi.

44 E bi vitakaulasi matausina, kawasi, Guiau, nasigavila ka gisaimsi, kaina ku kamolu, kaina ku kadaka, kaina tomitawasi Ioku, kaina ku kimadu, kaina ku katola, kaina oa boala katupipi, gala ka ioboailimsi? 45 E bi vitakaula matausina, kawala, Mokwita a lukwaimi, Pela gala ku vigakaisi taita tokikita matausina, gala ku vigakaigusi. 46 E matausina bi losi kasi mipuki gala bi wokwa, metaga tomitukwaiboaila bi losi kasi momova gala bi wokwa.

UULA XXXVIII.

I VISIMOLI LA TOLIGALEGA.

IOANE XIV. 1 Taga bi kubukubu lupomi: ku dubumaisi Eaubada ku dubumaigusi goli. 2 Oa boala Tamagu besa bidubadu bolela; kaina gala makawala, ba livala; ba la kidama kami valu ba katubiasi. 3 E kalaiam ba la kami valu ba katubiasi, ba ma goli ba keu iokomi deli ta sisuaisi: kidama ambaisa Iaegu ba sisu baisa ku sisuaisi goli. 4 Ambaisa ba la ku nikolaisi, kedala goli ku nikolaisi. 5 Toma i luki, Guiau gala ka nikolaisi ambaisa ku la; amakawala ka nikolaisi kedala? 6 Iesu i luki, Iaegu besa keda, besa kamokwita, besa momova: gala taitala bi maiki Tamagu, kaina gala ba bia. 7 Kalaiam ku nikolaisi Iaegu, ku nikolaisi Tamagu goli: olui buku nikolaisi Matauna buku gisaisi. 8 Pilipo i luki, Guiau,

ku vagi baka gisaisi Tamam, bi boaina ninamaisi. [9] Iesu i luki, Vakaila deli ta sisuaisi, ke gala ku nikolaisi Iaegu, Pilipo? Availa i gisaigu i gisi Tamagu, e amakawala ku kaibiga, Ku vagi baka gisaisi Tamam? [10] Gala ku dubumi ke Iaegu a sisu olumalela Tamagu, e Tamagu i sisu olumalela Iaegu? biga a lukwaimi gala pela Iaegu a luki: metaga Tamagu i sisu olumalela Iaegu, vavagi i vagi. [11] Ku dubumi Iaegu a sisu olumalela Tamagu, e Tamagu i sisu olumalela Iaegu; kaina ku dubumi pela vavagi wala. [12] Mokwita, mokwita, a lukwaimi, availa matauna i dubumi Iaegu vavagi a vagi bi vagi goli; e kaiveaka vavagi tuoli bi vagi, pela ba lokaia Tamagu. [13] E avaka ku nigadasi sitana pela iagagu, baisa ba vagi, kidama Tamagu bi iakaulasi pela Latula. [14] Kalaiam ku nigadasi sitana pela iagagu, Iaegu ba vagi.

UULA XXXIX.

MADA BI SAEKI EARUEARUA TABUNA.

IOANE XIV. [15] Kalaiam Iaegu toboailimi, ku kabikaula ulo guguia. [16] E ba nigada Tamagu bi sakaimi Tovisimoli tuoli, kidama bi sikailimi gala bi la goli; [17] Matauna Baloma Tokamokwita; tomota bidubadu gala i iosisi pela gala i gisaisi, gala i nikolaisi Matauna; metaga iokomi ku nikolaisi Matauna; pela i sikailimi, e oa ninami bi sisu. [18] Ba la ba ligaim iokomi

ba visimolaimi goli : igau ba makaiami. [19] Igau makati tomota bidubadu gala bi gisaigusi, metaga iokomi ku gisaigusi : pela a sisu Iaegu, buku sisuaisi iokomi. [20] O makwaina iam buku nikolaisi Iaegu a sisu olumalela Tamagu, ku sisuaisi olumalela Iaegu, a sisu olumalela iokomi. [21] Matauna i dubumi ulo guguia i kabikaula goli, Matauna i ioboailigu, e matauna i ioboailigu, Tamagu bi ioboaili, Iaegu ba ioboaili, ba vagi bi gisaigu. [22] Iuda, gala Isakariota, i luki, Guiau, avaka pela ku vagi baka gisaimsi, metaga tomota komaidona gala bi gisaimsi ? [23] I vitakaula Iesu i luki, Kalaiam taitala i ioboailigu bi kabikaula ulo biga ; e Tamagu bi ioboaili matauna, baka makaia baka sikaili besa matauna. [24] Matauna gala i ioboailigu, gala ogoli i kabikaula ulo biga ; e biga ku legasi gala ulo biga, metaga la biga Tamagu i vaiabaigu. [25] Vavagi makwaisi boga ia lukwaimi, deli iokomi ta sisuaisi. [26] Metaga Tovisimoli, Earuearua Tabuna, Matauna igau Tamagu bi vaiabi pela iagagu, bi witulokaimi avaka avaka komaidona, buku luaisi sitana avaka boga a lukwaimi. [27] A sakaimi la talagua lopogu : gala makawala tomota i sakaisi, a sakaimi. Taga bi kubukubu lupomi, taga ku kokolasi. [28] Ku legasi boga la lukwaimi, Ba la, ba kaiitaga besa iokomi. Kalaiam ku eboailigu ku masauasi, pela a kaibiga, ba lokaia Tamagu : Tamagu Toveaka kidama, Iaegu Tokikita. [29] Besa a lukwaimi bogwa, olui bi

vagi makawala, kidama igau bi vagi ku dubumaisi wala. [30] Olui gela i baua biga ba sakaimi ; pela tomota kasi tokaraiwaga i maima, e gala sitana besa Iaegu bi bani. [31] Metaga kidama tomota komaidona bi nikolaisi Iaegu a ioboaili Tamagu : e amakawala Tamagu i bwagwagu Iaegu, makawala a vagi. Ku tokaiasi bi ta losi.

UULA XL.

LA BIGA I VINAKU.

IOANE XVI. [1] Vavagi makwaisi a lukwaimi kidama taga bi taisi ninami. [2] O si boala taparoro bi bokavilaisi iokomi : e igau tuta bi tokaia, availa bi katumatami matauna bi doki la vavagi Eaubada i vagi. [3] Vavagi makwaisi bi vigakaimi, pela gala i nikolaisi Tamagu, gala Iaegu. [4] Metaga vavagi makwaisi a lukwaimi, kidama igau tuta bi tokaia, buku luaisi sitana avaka a lukwaimi. E vavagi makwaisi gala omitibogwa a lukwaimi, pela deli ta sisuaisi. [5] Metaga boga tuta makwaina a liloki Matauna i vaiabaigu ; gala taitala iokomi i katupoi Iaegu, Ambaisa ku la ? [6] Metaga pela vavagi makwaisi a kaibiga, sena i kubukubu lupomi. [7] Desi a kamokwita ; ba la pela ba ioboailimi ; kalaiam gala ba la, Tovisimoli gala bi makaiami ; kalalam ba la, ba vaiabi Matauna bi makaiami. [8] Nasigavila igau bi vilaubusi, bi luluki tomota komaidona, pela mitugaga, pela guguia, pela karaiwaga mapula : [9] mitugaga

bigala, pela gala i dubumaigusi; [10] guguia bigala, pela ba lokaia Tamagu, gala buku gisaigusi goli; [11] karaiwaga mapula bigala, pela tomota kasi tokaraiwaga kala mipuki bi karaiwaga. [12] Bidubadu vavagi goli mada ba kaibiga iokomi, gala ku katetasi ku iosisi lagaila. [13] Metaga nasigavila Earuearua Tokamokwita i vilaubusi, bi witulokaimi biga mokwita komaidona: pela gala bigala Matauna bi kaibiga; metaga avaka bi lagi, makawala bi kaibiga: e bi witubobota sitana vavagi igau bi tokaia. [14] Bi iakaula Iaegu: pela avaka ba saeki Matauna bi keu bi witulokaimi goli. [15] Komaidona vavagi Tamagu besa vavagi Iaegu: kidama a kaibiga, avaka ba saeki bi keu, bi witulokaimi goli. [26] O makaina iam, buku nigadasi pela iagagu: gala a kaibiga ba nigada Tamagu pela iokomi: [27] metaga Tamagu i ioboailimi wala, pela ku ioboailigusi, e pela ku dubumaisi besa Eaubada a sunapula. [28] Besa Tamagu a sunapula, a vilaubusi o valu: olui ba ligaim valu ba lokaia Tamagu. [33] Vavagi makwaisi a lukwaimi kidama pela Iaegu bi talagua lupomi: oa valu bi kubukubu lupomi: metaga ku masauasi wala: Iaegu a karaiwaga valu komaidona.

UULA XLI.

IESU I NIGADA.

IOANE XVII. [1] Biga makwaisi Iesu i kaibiga, e i kauana, kawala, Tamagu, tuta boga la ima; ku

katuesaesa Latum, kidama Latum bi katuesa-esaim : [2] makawala boga ku saeki bi karaiwaga tomota komaidona, kidama matausina ku saeki Matauna bi saeki kasi momova gala bi wokwa. [3] Momova gala bi wokwa, makawala kidama bi nikolaisi Ioku Eaubada Kamumaleta Toka-mokwita, deli Iesu Keriso, Matauna boga ku vaiabi. [4] Boga a katuesaesaim oa valu : boga a vinaku vavagi ku sakaigu ba vagi. [5] E, tuta baisa, E Tamagu, ku katuesaesaigu toio Ioku, besa esaesa Iaegu deli Ioku omitibogwa gala valu i sim. [6] Boga a wituloki iagam i legasi matausina oa valu ku sakaigu : am tomota bogwa, ku sakaigu goli ; e i kabikaulasi am biga. [7] E boga i nikolaisi avaka avaka komai-dona, makwaisina ku sakaigu Ioku ku lalasi. [8] Pela boga a saeki matausina biga makwaisina ku sakaigu ; e boga i dubumaisi, i nikolaisi mokwita, boga a ma besa Ioku, e i dubumaisi Ioku boga ku vaiabaigu. [9] A nigada pela matausina ; gala pela valu komaidona, metaga pela matausina ku sakaigu ; pela am tomota matausina. [10] Komaidona agu tomota, besa am tomota, e am tomota besa agu tomota ; pela matausina i katuesaesaigu. [11] E gala ba sisu o valu, metaga matausina i sisuaisi o valu, Iaegu ba wakaiam. Tamagu Bomala, pela iagam ku iosi matausina ku sakaigu, kidama gulitinidesi bi sisuaisi, besa iakida. [12] Iaegu boga a sisu o valu a iosi matausina pela iagam : matausina ku sakaigu a iosi e taitala wala i

tamau, mipuki latula matauna ; kidama ginigini bi vagaisi venau. [13] E a makaiam ; e vavagi makwaisina a kaibiga oa valu, kidama ulo masaua matausina bi masauasi goli. [14] Am biga boga a saeki matausina ; valu i koulovasi matausina, pela gala toli valu baisa, makawala gala toli valu baisa Iaegu. [15] A nigada kidama gala oa valu ku lau matausina bi tamausi, metaga kidama ku iosi matausina tabu bi mitugagaisi. [16] Gala toli valu baisa matausina, makawala gala toli valu baisa Iaegu. [17] Vavagi am kamokwita ku tibutabu matausina ; Am biga besa am kamokwita. [18] Boga ku vaiabaigu a ma o valu, makawala boga a vaiabi matausina bi losi o valu. [19] Pela matausina a tibutabuaigu kidama am kamokwita bi tibutabu matausina. [20] A nigada pela matausina, e a nigada goli pela matausina bi dubumaisi Iaegu pela si biga ; [21] Kidama gulitinidesi bi sisuaisi ; makawala Ioku, Tamagu, ku sisu olamalela Iaegu, Iaegu a sisu olamalela Ioku, kidama deli Iakida gulitinidesi bi sisuaisi ; kidama tomota komaidona bi dubumaisi ku vaiabaigu. [22] E esaesa makwaina ku sakaigu, boga a saeki matausina ; kidama gulitinidesi bi sisuaisi, makawala Iakama ka sisu. [23] Iaegu olamalela matausina a sisu, e Ioku olamalela Iaegu ku sisu, kidama matausina gulitinidesi bi sisuaisi boaina ; kidama tomota komaidona bi nikolaisi Ioku ku vaiabaigu, e ku ioboailigu. [24] Tamagu, nanogu kidama matausina ku sakaigu bi

sisuaisi deli ambaisa ba sisu ; kidama bi gisaisi ulo esaesa, makwaina ku sakaigu : pela ku ioboailigu omitibogwa gala i sim valu. [25] E Tamagu Tomitukwaiboaila, tomota gala i nikolaisi Ioku ; metaga Iaegu boga a nikoli Ioku, e matausina boga i nikolaisi Ioku ku vaiabaigu. [26] Boga a wituloki iagam matausina, ba wituloki tuvaila : kidama boboailila makawala ku ioboailigu bi sisu olamalela matausina, toio Iaegu ba sisu olamalela matausina.

UULA XLII.

BORAMI BOAINA OA KULULA.

MATAIO XXVI. [1] E i vagaisi makawala, Iesu biga makwaisina boga i vinaku, i luki la toligalega, [2] Ku nikolaisi igau ta kalaiuasi, bi tokaia sagari lolo, e tomota Latula bi vakulaisi kidama bi katukorosesi. [3] E kasi guiau tolula, deli toginigini, tomota kasi tomoia, i gugulasi o la boala kasi tokaraiwaga tolula, iagala Kaiapa, [4] i kiumsi kidama bi kikwatusi Matauna bi keuasi bi katumatasi. [5] Metaga i kaibigasi, Tabu oa iam sagari, taga bi vataisi tomota.

[6] E Iesu i sisu oa Betani, o la boala Simona tokaikwaiguia, [7] i maiki taita vivila i keu kaita viga alabasata, i sim olamalela borami sena boaina, i ligabu o kulula, Matauna i sili i komkwam. [8] Metaga la toligalega i gisaisi, i gibuluasi, kawasi, Avaka pela kala lugala? [9] Pela borami makwaina kaina bi gimwalasi,

kaiveaka mapula bi sakaisi tomakava. [10] Metaga Iesu i nikoli, i luki matausina, Avaka pela ku iogagaisi vivila? Pela minana vavagi boaina i eboailigu. [11] Pela tomakava deli iokomi i sisuaisi iam bwata, metaga Iaegu gala a sisu iam bwata. [12] Pela la vavagi borami makwaina i ligabu o wowogu, i vagi makawala pela bi bakwasaigu. [13] Mokwita a lukuaimi Ambaisa o valu komaidona, livala boaina makwaina bi katuguguiasi, baisa vavagi vivila minana i vagi, bi livalasi minana bi luaisi kidama.

UULA XLIII.

TABU SIBWOGASI BI PILASISI.

IOANE XIII. [1] E Sagari lolo makateki bi vagasi, Iesu i nikoli besa la tuta bi ligaim valu bi lokaia Tamala, boga i ioboaili la tomota i sisuaisi o valu, bi ioboaili goli igau tuta bi wokwa. [2] E i vinauasi komkwam, diabolo boga i taia nanola Iuda Isakariota, latula Simona, kidama bi vakuli Matauna ; [3] Iesu i nikoli sitana Tamala boga i saeki o iamala avaka avaka komaidona, e besa Eaubada i ma, bi lokaia Eaubada goli ; [4] I tokaia oa kabokomkwam, i saili la koama, i keu kaita kaleko i sikam goli. [5] Olui i goli sopi oa kaboma, i vigibogwa i wini kaikesi toligalega, e i talibulabu besa koama boga i sikam. [6] E i maiki Simona Petero : e Petero i luki, Guiau, ku wini kaikegu ke? [7] I

vitakaula Iesu i luki, Avaka a vagi gala ku nikoli lagaila: metaga igau buku nikoli. [8] Petero i luki, Gala ku wini kaikegu, gala. Iesu i vitakaula, Kalaiam gala a wini ioku, gala deli Iaegu ku sisu. [9] Simona Petero, i kaibiga Matauna, Guiau, gala kaikegu wala, metaga iamagu kulugu ogoli. [10] Iesu i luki, Matauna boga i kaikaia i wini kaikela goli metaga komaidona wowola i migileu: e iokomi ku migileu, metaga gala komaidona iokomi. [11] Pela i nikoli availa bi vakuli; kidama i kaibiga, Gala komaidona iokomi ku migileusi. [12] E, boga i wini kaikesi olui i sikam la koama, i luki matausina, Ku katetasi avaka a vigakaimi ke? [13] Ku douaigusi, Toboma, Guiau: ku kaibigasi boaina; pela makawagu. [14] E kalaiam Iaegu, kami Guiau, kami Toboma, a wini kaikemi; iokomi goli boaina ku winisi kaikesi simia. [15] Pela boga la witulokaimi, kidama buku vagaisi makawala a vigakaimi. [16] Mokwita, mokwita, A lukuaimi, Taita guiau besa toveaka, la vilumugwa besa tokikita; matauna i vaiabi besa toveaka, kala vaiabi besa tokikita. [17] Kalaiam ku katetasi vavagi makwaisi, sena boaina iokomi kalaiam ku vagaisi goli.

UULA XLIV.

LA KOMKWAM I VINAU.

MATAIO XXVI. [17] Iam tala i vigibogwasi sagari, la toligalega i makaiasi Iesu, kawasi, Ambaisa

magim ka katubiasisi sitana ku koma sagari lolo? [18] I kaibiga, Ku lokaiasi taita tau o valu, ku lukwaisi matauna Toboma i kaibiga tutala Iaegu makateki; mada ba vagi sagari lolo o mu boala deli agu toligalega. [19] Matausina toligalega i vagaisi makawala i bwagwagu Iesu; i katubiasisi sagari lolo. [20] Igau i kokoiavi deli tailuotala tauia i silaisi. [21] E i komkwamsi, i kaibiga, Mokwita a lukuaimi, iokomi taitala bi vakulaigu. [22] Sena i kubukubu lula matausina, i vigibogwasi komaidona i lukwaisi, Guiau, iaegu ke? [23] I vitakaula i kaibiga, Matauna i iosali iamala oa kaboma deli Iaegu, matauena bi vakulaigu. [24] Tomota latula bi la makawala bigala i ginisi: metaga matauna bi vakuli tomota Latula, Sena bi valam; kalaiam matauna gala i kalaubusi boaina wala. [25] E Iuda, tovakuli, i vitakaula i kaibiga, Toboma, iaegu ke? I luki matauna, Boga ku kaibiga. [26] E i komkwamsi, Iesu i keu palaua, i ioboali, i kivi, la toligalega i saeki, i kaibiga, Ku keuasi, ku komasi; besa wowogu. [27] I keu viga, i nokagutoki, e i saeki matausina, kawala. Ku mumsi iokomi komaidona; [28] Pela besa buiavigu kaivau kaibutu, i busi kidama bi wioi si mitugaga bidubadu. [29] Metaga Iaegu a lukuaimi, Gala ba mum tuvaila oine kawailua; igau iam tala ba mum kaivau o la kabokaraiwaga Tamagu, deli iokomi.

UULA XLV.

I KUBUKUBU LULA OA BUIAGU.

MATAIO XXVI. [30] Igau mavilatala boga i wosisi, i sunapulasi i losi oa koia Oliveta. [31] E Iesu i luki matausina, Komaidona iokomi buku koolovasi pela Iaegu oa bogi baisa : pela i ginisi, Ba waia kasi toiamata sipi, e sipi bi butusi. [32] Metaga ba tokaia goli, olui ba kugwaimi oa Galilaia. [33] Metaga Petero i vitakaula i kaibiga Matauna, Kaina komaidona bi koolovaimsi, gala iam tala ba koolovaim. [34] Iesu i luki, Mokwita a lukwaim oa bogi baisa, bi gela lekoleko, olui buku koolovaigu sivatolu. [35] Petero i luki, Kalaiam ba kaliga deli Ioku, gala ba koolovaim, gala. Makawala i kaibigasi komaidona toligalega.

[36] E Iesu, deli matausina, i maisi oa buiagu, iagala Getesemane, i luki toligalega, Besa ku silaisi, ba la baisa ba nigada. [37] E i keu Petero deli taiua litula Sebedaio, i vigibogwa sena gaga nanola sena kubukubu lopola. [38] E luki matausina, Sena kubukubu baloma Iaegu, besa kaliga : baisa ku simwasi ku iamatasi deli Iaegu. [39] E i la katitaikina, i kapusi migila i la oa pwaipwai, i nigada, kawala, E Tamagu, kaina bi boaina, ku taigoala a ligaim makwaina viga : metaga nanom a vagi nanogu a ligaim. [40] I makaia toligalega, i bani matausina i masisisi, i luki Petero, Avaka, gala ku katetasi ku iamatasi deli Iaegu kaita tuta kikita? [41] Ku

iamatasi ku nigadasi, kidama taga bi taia ninami : baloma magila wala, metaga wola i mama. [42] I la goli sivauia, i nigada, kawala, E Tamagu, Kalaiam makwaina viga gala ku taigoala a ligaim, kidama ba mum, nanom bi vagaisi. [43] I ma i bani matausina i masisisi goli ; pela sena nunupula metasi. [44] I ligaim matausina i la goli, i nigada sivatolu, biga makawala i kaibiga. E i makaia la toligalega, i luki matausina, Ku masisisi wala, ku wewasi : ku gisa, tuta i laima, tomota Latula i vakulaisi oa imasi tomitugaga. [45] Ku tokaiasi, bi ta losi ku gisa, matauna i laima bi vakulaigu.

UULA XLVI.

I VAKULAISI IESU.

MATAIO XXVI. [47] I kikaibiga, ku gisa, Iuda, taitala matausina tailuotala taiua, i vilaubusi, deli sena tobobaua i maisi puluta, kaiala, kasi guiau tolula deli tomoia i vaiabaisi matausina. [48] Matauna tovakuli boga i witubobota, kawala, Taita tau ba vaiaula, matauena wala ku keuasi. [49] E nani i maiki Iesu i kaibiga, Kagutoki, Rabi ; e i vaiaula Matauna. [50] Iesu i luki, Lubaigu, avaka pela ku ma? E matausina i maisi, i katupipaisi Iesu i keuasi. [51] E, ku gisa, taitala toiosala Iesu, iamala i iosali, i leku la puluta, i waia taitala la topaisena tolula kasi guiau, i kapituni kaigala. [52] E Iesu i luki, ku saim goli

mu puluta : pela komaidona matausina i keuasi puluta, igau puluta bi waia matausina. [53] Kaina ku doki gala a kateta ba nigada Tamagu, e tuta wala baisa, bi sakaigu sena tobobaua anelose? [54] Metaga ginigini, besa vavagi bi tokaia, amakawala bi vagaisi venau? [55] Tuta makwaina Iesu i luki tomota tobobaua, Kaina ku makaiagusi pela tovelau Iaegu, ku maisi puluta kaiala kidama ku katupipaigusi? Iam a i iam boga a sili oa boala bomala, gala ku keuaigusi. [56] Metaga vavagi baisa makawala, kidama ginigini bi vagaisi venau. E toligalega komaidona i ligaimwasi Matauna i butusi.

UULA XLVII.

KAIAPA I KATUPOI.

MATAIO XXVI. [57] Matausina i keuasi Iesu i biusi i lokaiasi kaiapa kasi guiau tolula, baisa toginigini deli gweguia i sigugulasi. [58] Metaga Petero i lilolui kaduonau, i sui o la boala kasi guiau tolula, i sili deli topaisewa, kidama bi gisa amakawala bi vinakuasi. [59] E kasi guiau tolula deli gweguia komaidona i nevisi kala tabinonu kidama Iesu bi katumatasi; [60] e gala i banaisi taitala matausina i maisi mada bi tabinakaisi. Metaga igau tauia totabinonu, [61] i kaibigasi, Matauna i kaibiga, Iaegu a kateta ba katudidaim la boala bomala Eaubada, ba iaudila goli o kaitolu iam. [62] Kasi guiau tolula,

i tokaia i luki Matauna, Gala sitana ku vitakaula? Avai vavagi i kamitulaisi matausina? [63] Metaga Iesu gala i vitakaula. E kasi guiau tolula i luki, I lukwaim pela Eaubada i sisu, ku kaibiga kaina Ioku besa Keriso Latula Eaubada. [64] Iesu i luki matauna, Boga ku kaibigi: metaga a lukwaimi, Igau buku gisaisi tomota Latula i sili o kaniwala Topeola, e bi maima o livalova oa labuma [65] E kasi guiau tolulu i tavi la koama, kawala, Bigagaga boga i kaibiga: Avaka pela ta legasi tokamatuli tuvaila? ku gisa, boga ku legasi bigagaga: [66] kwatulaisi? I vitakaulasi, i kaibigasi, La pakula mapula bi bi kaliga. [67] E i gigiusi oa migila Matauna, i kaiginisi; mimilisi imasi i waiasi, [68] Kawasi, Ku witubobota, Keriso Ioku, availa i waim?

UULA XLVIII.

PETERO I KOOLOVA.

MATAIO XXVI. [69] E Petero i sili o tuoli boala: e taita vivila i loki, kawala, Ioku ku sisu deli Iesu mi Galilaia. [70] Metaga i iakala matauna o metasi komaidona, kawala, Gala sitana a nikoli am biga. [71] Igau i la oa kaukweda, taita vivila tuoli i gisi matauna, i luki matausina i sisuaisi baisa, Matauni goli i sisu deli Iesu mi Nasareta. [72] Tuvaila i iakala i bigigaga, Gala sitana a nikoli Matauna. [73] E igau makateki matausina i sisuaisi baisa i maisi i lukwaisi

Petero, mokwita ioku ku sisu deli matausina : pela bonam i kamituli. [74] I vigibogwa matowa i bigigaga, Gala sitana a nikoli matauena. E nani natala lekoleko i gela. [75] E Petero i luai la biga Iesu makawala, Igau bi gela lekoleko, ku kugwa ku koolovaigu sivatolu. I sunapula sena i valam.

UULA XLIX.

PILATO I KARAIWAGA.

MATAIO XXVII. [1] Igau a i iam, kasi guiau tolula deli tomoia i kiumsi kidama bi katumatasi Iesu : [2] e i katupipaisi i biusi Matauna i sakaisi kidama Pilato gabena bi keu. [3] E Iuda, tovakuli boga i gisa Matauna bi mipukaisi, i sivila, i kaimali mone, siliva kaluotolu, i saeki matausina kasi guiau tolula deli tomoia, [4] kawala, Boga la mitugaga, a vakuli taita toboaina. Metaga matausina i kaibigasi, Amakawamasi ? Am vavagi ku iamata. [5] I lavi mone siliva o si boala, i sunapulaga ; i la i douia i kaliga. [11] Iesu i tautu o matala gabena : i katupoi gabena, kawala, Kaina kasi guiau mina Iudea Ioku ? Iesu i luki matauna, Ku kaibigi. [12] Matausina kasi guiau deli tomoia i tabinonusi, Matauna gala sitana i vitakaula. [13] E Pilato i luki, Ke gala ku lagi am vavagi bidubadu i salaisi ? [14] E gala i vitakaula sitana, gala bigatala wala ; sena i tutu wowola gabena. [15] E o sagari tutala la

bubuna gabena i katuiuvisi taita tomipuki, availa magisi tobobaua. [16] O tuta makwaina taita tomipuki sena tomitugaga i sisu, iagala Baraba. [17] Boga i sigugulasi kidama, Pilato i luki, Availa magimi kidama ba katuiuvisi? Baraba, kaina Iesu igaiu Keriso? [18] Pela i nikoli, gibulua kidama boga i sakaisi Matauna. [19] Igau i sili o kabala tokaraiwaga, la koava i vaiabi kala biga, kawala, Ku ligaim wala Matauna besa tomitukwaiboaila: pela vavagi bidubadu i iogagi nanogu boga a mimi lagaila. [20] E kasi guiau tolula deli tomoia i taisi ninasi tobobaua matausina kidama bi nigadasi Baraba bi sisu, bi katumatasi Iesu. [21] Metaga gabena i vitakaula i luki matausina, Kasi taiua availa matauna magimi ba katuiuvisi? I kaibigasi, Baraba. [22] Pilato i luki matausina, Avaka ba vigaki Iesu igaiu Keriso? Komaidona i kaibigasi, Bi katukorosesi Matauna. [23] I kaibiga, Avaka pela, avai vavagi gaga i vagi? Metaga matausina sena minimani i douaisi, Bi katukorosesi Matauna. [24] E Pilato boga i gisa matausina gala i legasi, metaga sena mogega i tokaia, i keu sopi, i wini iamala o metasi tobobaua, kawala, Gala agu pakula buiavila Matauna tomitukwaiboaila bi busi: ku iamatasi iokomi. [25] Komaidona tomota i vitakaulasi i kaibigasi, kawasi, Buiavila Matauna, iakamaisi toio litumaiasi kama pakulala wala.

UULA L.

I KATUKOROSESI IESU.

MATAIO XXVII. [25] E i katuiuvisi Baraba matausina i keuasi : metaga Iesu sena i waia, i saeki kidama bi katukorosesi [27] E la tokabilia gabena i biusi Iesu o si boala tokabilia, i keugugulasi deli tokabilia komaidona. [28] E la koama i valilisi, i sikamsi goli kaita koama bwebweaka. [29] I woolasi monomono gaga i gigaisi o kulula, kaita kaituku i sailisi o iamala : e i kawaginasi o matala i kavisakaisi, kawasi, Kagutoki mina Iudea kasi Guiau veaka. [30] I giusi o Matauna, i keuasi la kaituku i waiasi o kulula. [31] E boga i kavisakaisi, i keuasi koama bwebweaka, la koama i sikamsi, i biusi kidama bi katukorosesi. [32] I sunapulasi i banaisi taita tau mina Suria, iagala Simona, la korose i sakaisi matauna kidama bi tapela. [33] Igau i vilaubusisi o kaita valu iagala Golagota, iagala makawala valu paneta. [34] I sakaisi oine sopi toio sopi iaiana kidama bi mum : Matauna i mumkoni i paeki goli. [35] I katukorosesi Matauna, olui la koama i vilaisi, i vigikolaisi availa bi keu : [36] I silaisi baisa i gigisaisi Matauna. [37] E oa kai walakaiwa kulula i ginisi kala sali, MATAUNA BESA IESU KASI GUIAU MINA IUDEA. [38] E i katukorosesi goli tauia tovelau ; taitala oa kanivala oa kakata, taitala oa kanivala oa kikiwama. [39] Matausina i lilolosi, i kavisakaisi

Matauna, i gogweuna kulusi, [40] kawasi, Ioku mada ku katudidaim boala bomala, ku iaudila goli o kaitolu iam, ku katumovaim Ioku, kalaiam Latula Eaubada Ioku, oa korose ku busi. [41] Makawala matausina goli kasi guiau tolula deli toginigini tomoia, i kavisakaisi Matauna, kawasi, [42] I katamovi mimilisi tuoli, metaga wowola gala i kateta i katumova. Matauna besa kasi guiau Iseraeli; boaina oa korose bi busi, baka dubumaisi Matauna. [43] I iosi Eaubada; boaina lagaila bi koli kalaiam magila Matauna: pela i kaibiga Latula Eaubada besa Iaegu.

UULA LI.

IESU I KALIGA OA KOROSE.

LUKA XXIII. [39] Matausina tomitugaga i katukorosesi, taitala i kavisaki Matauna, kawala, Kaina besa Keriso Ioku, ku katumova iakama deli Ioku. [40] Metaga taiuaila i vitakaula, i luluki matauna, kawala, Ke gala ku kokola wala Eaubada, pela mipuki kaitala iakidasi? [41] Iakida boaina kada mipuki; pela da mitugaga mipuki i sakaida: metaga Matauna gala i mitugaga sitana. [42] E i kaibiga, Iesu boaina buku luai iaegu igau ku keu am karaiwaga. [43] I luki matauna, Mokwita, a lukwaim, Laga buku sisu deli Iaegu oa Paradaise. [44] E boga i lalavi, sena dudubila i ma o komaidona valu, igau i tovila kalasia, [45] i tapi pekikita kalasia: e

kaiveaka koama oa boala bomala i tavisi uluala. 46 Igau Iesu, kaigaveakala boga i waiweia, i kaibiga, Tamagu o iamam a saeki agu baloma : boga i kaibigi, i kaliga. 47 E matauna kasi tokugwa govemani boga i gisi vavagi, i iakaula Eaubada, kawala, Matauna besa tomitukwaiboaila. 48 E matausina sena tobobaua togigisa i gugulasi, vavagi baisa boga i gisaisi, i waiasi vitakosi i kaiitasiga. 49 Matauna sala bidubadu, deli vilesi Galilaia boga i bokulaisi, i tautusi kaduonako, i gigisaisi vavagi baisa. 50 E ku gisa, taita tau iagala Iosepa, Matauna gweguia, toboaila tokamokwita, 51 (matauna gala i taigoala si biga si vavagi), matauna mina Arimataia, kaita si valu Iudea, i tulotula la karaiwaga Eaubada. 52 Matauna i lokaia Pilato, i nigada wowola Iesu. 53 I laiua wowola, i kapoli oa koama, i baku oa laka oa digutauta, gala taitala boga i bakuasi baisa. 54 O makaina iam i katubiasisi, e makateki Sabata i tokaia. 55 Matausina vilesi Galilaia boga i maisi deli Matauna, i liloliusi i gisaisi laka, amakawala wowola i bakuasi. 56 E i kaiitasiga i katubiasisi vavagi manina toio borami ; i siboaigasi oa Sabata makawala guguia.

UULA LII.

IESU I TOKAIA GOLI.

MAREKO XVI. 1 Igau i ma Sabata, Maria Magadalene, deli Maria, inala Iakobo, Salome, i

maisi vavagi manina, kidama bi makaiasi Matauna bi putumaisi. [2] E o tubuloiam, wiki la iam i kugwa, i maisi oa laka besa i iuola kalasia. [3] I kaibigasi, Availa bi lavi daku oa laka la ioio? [4] e i sakaisi metasi, i gisaisi daku boga i lavaisi? pela sena kaiveaka makwaina. [5] I sumwasi oa laka, i gisaisi taita toulatila i sili o kanivala la koama pwakau i iawanau; e i kokolasi. [6] I luki minasina, Taga ku kokolasi: ku nevisi Iesu mi Nasareta, Matauna i katukorosesi: boga i tokaia goli; gala i sim baisa: ku gisa, kala baku baisa i bakuasi. [7] Metaga ku losi, ku lukwaisi la toligalega toio Petero, Matauna o metami bi la oa Galilaia: baisa buku gisaisi Matauna, makawala i lukwaimi. MATAIO XXVIII. [8] Oa laka i sunapulasi i sakaulasi pela kokola pela sena masaua, i nanakuasi mada biga bi sakaisi toligalega. [9] E ku gisi, Iesu i boda matausina, kawala, Kagutogi! E i maisi kaikela i kabikonaisi, i kavaginasi. [10] E Iesu i luki matausina, Taga ku kokolasi: ku valukwaisi matausina bodagua kidama bi losi oa Galilaia, baisa bi gisaigusi. LUKA XXIV. [9] Oa laka i kaiitasiga, komaidona vavagi makwaisi i livalasi matausina tailuotala taitala deli tuoli bidubadu i legasi. [11] E biga makwaisi i dokaisi i saopasi; gala i dubumaisi biga. IOANE XX. [3] Metaga Petero i sunapula, toio toligalega taitala, matauna toboailila Iesu, i losi oa laka. [4] Deli i sakaulasi; matauna toligalega taitala i kalisewa Petero, i maibogwa oa laki;

[5] i kulula matala i saeki o lapola laka, i gisi koama i kanam ; metaga gala i sui. [6] Simona Petero i ma kidama, i lilolui, i sui oa laka ; e i gisi koama i kanam, [7] kala koama kulula, gala i kanam deli koama bidubadu, metaga o kala baku kalamaleta i kapolisi. [8] Olui matauna i maibogwa, e i gisi, i dubumi. [9] Pela biga ginigini gala i nikolaisi, makawala Matauna besa tomata bi tokaia goli. [10] E matausina toligalega i waisi goli o si boala. [11] Metaga Maria i tautu o kaudweda laka i valam, i kulula i gigisa o lapola laka ; [12] i gisi taiua anelose topwakau i silaisi, taitala o kulula taitala o kaikela besa kala kabokenu wowola Iesu. [13] I lukwaisi minana, Vivila, avaka pela ku valam ? Minana i luki matausina, Pela i lauasi ulo Guiau, metaga gala a nikoli ambaisa i bakuasi. [14] Minana boga i kaibiga makawala, i tovila, i gisi Iesu i tautu, gala i vitusi Iesu [15] Iesu i luki minana, Vivila, avaka pela ku valam ? Minana i doki Matauna besa tobigubagura, i luki, Guiau, kalaiam boga ku wioi Matauna, ku lukwaigu ambaisa ku baku, ba keu ba lau. [16] Iesu i dou minana, Maria, i tovila minana i luki Matauna besa bonala Eberu, Raboni ; makawala, Towituloki. [17] Iesu i luki, Taga ku kabikoni wowogu ; pela gala a la walakaiwa besa Tamagu : metaga ku lokaia bodagua, ku luki matausina, Ba la walakaiwa besa Tamagu, Tamami, besa ulo Eaubada, mi Eaubada [18] Maria Magadalene i ma i luki toligalega

Boga a gisi Guiau; e makawala vavagi makwaisi boga i luki minana.

UULA LIII.

IESU I IOLAPULA OA KEDA.

LUKA XXIV. [13] E, ku gisa, taiua Matausina o makaina iam i losi o valu iagala Emeusa, besa kaiveaka malaula Ierusalema. [14] Vavagi makwaisi boga i tokaiasi i bigataunasi. [15] E i vagaisi makawala, i bigataunasi i katupoisi matausina, Iesu i lokaia, i bokuli matausina. [16] Metaga metasi i kau tabu bi vitusaisi Matauna. [17] E i luki matausina, Avai livala ku bigataunasi ku lilolosi? E i tautusi i valamsi. [18] Taitala, iagala Kaleopa i vitakaula i luki Matauna. Tomitawasi Ioku ke oa Ierusalema ku sisu gala ku lagi vavagi boga i vagaisi tuta makwaina? [19] E i luki matausina, Avai vavagi? Matausina i lukwaisi, Vavagi pela Iesu Nasareta, Matauna i sisu Toparopita la vavagi la biga sena i papeola o matala Eaubada o metasi tomota: [20] e makawala kasi guiau tolula deli kada tokaraiwagasi i sakaisi Matauna bi kaliga, e i katukorosesi. [21] Metaga iakamaisi ka tulotulasi Matauna bi koli Iseraela. E vavagi ogoli, silovalela vavagi makwaisi boga i vagaisi. [22] Tuvaila, mimilisi vilesi deli iakamaisi i kaio lupomasi, o tubuloiam boga i losi oa laka; [23] e gala i gisi wowola, i maisi, kawasi, Boga i gisaisi anelosi i iolapulasi, i kaibigasi makawala

Matauna i momova. [24] E mimilisi deli iakamaisi i losi oa laka, i banaisi makawala vivila i kaibigasi : metaga Matauna gala i gisaisi. [25] E i luki matausina, E tonagowa iokomi, sena mwau ninami ku dubumaisi komaidona biga paropita boga i kaibigasi. [26] La vavagi wala Iesu i maiuiu makawala, bi keu kala esaesa? [27] E i vigibogwa la biga Mosesi, si biga komaidona paropita i katumiki kala biga oa buki ginigini. [28] E i vilaubusi o valu baisi i losi : Matauna mada bi saitala wala. [29] I umnabaisi Matauna, kawasi, Ku sisu deli iakama : pela i kokoiavi kalasia i salili. E i sui kidama bi sisu deli matausina. [30] E i vagaisi makawala, i sili deli matausina kidama bi komkwamsi, i keu palaua, i ioboaili, i kivi, i saeki matausina. [31] E metasi i mamatasi i vitusaisi Matauna ; e i la i tamau gala i gisaisi goli. [32] E sola i luki sola, sena i tutu wowoma, i lukwaida oa keda, i witulokaida buki ginigini. [33] O makaina iam i tokaiasi i kaiitasi o Ierusalema, i banaisi tailuotala taitala i sigugulasi, deli sisia i sisuaisi, [34] kawasi, Mokwita, Guiau boga i tokaia goli, i iolapula Simona i gisi. [35] E i livalasi avai vavagi i vagaisi oa keda, e makawala i vitusaisi Matauna pela i kivi palaua.

UULA LIV.

I IOLAPULA OA BOALA.

IOANE XX. [19] O makaina iam, wiki la iam i kugwa, i kokoiavi wala, ioio i katubodaisi baisa

toligalega i sisuaisi, pela kasi kokola mina Iudea, i ma Iesu i tautu oluala matausina, i luki, Bi talagua lupomi. [20] E boga i kaibiga makawala, i vagi bi gisaisi iamala visiola. Toligalega sena mamasila ninasi pela i gisaisi Guiau. [21] Iesu kidama i luki matausina tuvaila, Bi talagua lupomi: amakawala Tamagu i vaiabaigu, makawala Iaegu a vaiabaimi, [22] E boga i kaibiga makawala, i kaiiauki o matausina, i kaibiga, Ku iosisi Earuearua Tabuna: [23] Availa matausina si mitugaga ku ligaimwasi, bi wokwa wala; availa matausina si mitugaga ku iosisi, bi sim wala. [24] Metaga Toma, taitala matausina tailuotala taiua, iagala Didimo, gala i sim deli matausina tutala Iesu i iolapula. [25] Toligalega tuoli i lukwaisi matauna, Boga ka gisaisi Guiau. Metaga matauna i kaibiga, Kaina gala ba gisi iamala kaiwawa i waia ponana, iamagu ba siwoia oa ponana, iamagu ba siwoia oa ponana visiala, gala ba dubumi. [26] Igau boga i kalalimasi i kalatolusi, toligalega i sisuaisi oa boala, Toma i sisu deli. Ioio boga i katubodaisi, Iesu i i vilaubusi, i tautu oluala matausiua, i kaibiga, Bi talagua lupomi. [27] E i luki Toma, Ku iosali iamam, ku gisi iamagu; ku iosali iamam ku siwoia o visiagu: ku dubumi, tabu ku koolova. [28] Toma i vitakaula i kaibiga, Ulo Guiau, ulo Eaubada. [29] Iesu i luki matauna, pela ku gisaigu ku dubumi: metaga matausiua gala i gisaigusi, i dubumaisi, sena masana matausina. [30] Bidubadu vavagi

tuoli Iesu i vagi o metasi toligalega, vavagi baisa gala i ginisi o makwaina buki : [31] metaga vavagi makwaisi boga i ginisi, kidama ku dubumaisi makawala Iesu besa Keriso, Latula Eaubada, ku dubumaisi kidama ku iosisi momova o iagala.

UULA LV.

I IOLAPULA BESA BOLITA.

IOANE XXI. [1] Vavagi makwaisi bogwa, olui Iesu i iolapula goli toligalega i gisaisi, besa bolita Tiberia ; e makawala i iolapula : [2] i sigugulasi deli Simona Petero, Toma igaiu Didimo, Natanaela mina Kana oa valu Galilaia, litula Sebedaio, tauia tuoli toligalega. [3] Simona Petero i luki matausina, Ba la ba pola. I lukwaisi matauna, Iakamaisi deli bi ta losi. I sunapulasi i pelasi oa waga ; o makwaina bogi gala i banaisi sitana, [4] Igau, a i iam, Iesu i tautu o kanakenua ; metaga toligalega gala i vitusaisi Iesu. [5] Iesu, kidama, i kaibiga matausina, Guguadi, gala i sim kami ke ? I vitakaulasi, Gala. [6] Metaga Matauna i luki matausina, Ku lavaisi wota o gilabala waga buku banaisi sitana. I lavaisi kidama, e gala i peolasi bi biasi wota, pela sena i baua iena, [7] Toligalega matauena toboailila Iesu, kidama, i luki Petero, I sim Guiau. Simona Petero kidama i lagi biga i sim Guiau, i sikam pola koamala (pela i kimadu) e i io oa bolita. [8] Metaga toligalega

tuoli i maisi oa waga kikita (pela katitaikina valu, besa lakatuiua kubita) i biasi wota i kalobaua iena. [9] E boga i tabusisi o valu, i gisaisi kaita kova baisa, iena i sim oa kova, toio palaua. [10] Iesu i luki matausina, Ku keuasi ku maisi iena minasina makatena ku banaisi. [11] Simona Petero, kidama, i la i bia o valu, i kalobaua iena, besa nalakatutala naluolima natolu ; e sena bidubadu iena gala i katuolasi wota. [12] Iesu i luki matausiua, Ku maisi ku kamkwamsi, Gala taitala toligalega i katupoi, Ami iagam Ioku? i nikolaisi Matauna besa Guiau. [13] Iesu i ma, i keu palaua, i saeki matausina : toio iena makawala. [14] Makwaina vavagi, sivatolu Iesu i iolapula toligalega i gisaisi, boga besa tomata i tokaia goli. [15] E boga i komasi venau, Iesu i luki Simona Petero, Simona latula Ioane, toboailim Iaegu ke kaina matausina? I kaibiga Matauna, Taaga Guiau. Ku nikoli toboailigu Ioku. I kaibiga matauna, Ku vakoma ulo lami. [16] I luki, tuvaila, sivaiua, Simona latula Ioane, toboailim Iaegu ke? I kaibiga Matauna, Taaga Guiau, ku nikoli toboailgu Ioku. I kaibiga matauna, ku iamata ulo lami. [17] I luki, sivatolula, Simona latula Ioane, toboailim Iaegu ke? Petero i kubukubu lula pela i luki sivatolula, Toboailim Iaegu ke? i kaibiga Matauna, Guiau, avaka avaka komaidona ku nikoli : Ioku ku nikoli toboailigu Ioku. Iesu i luki matauna, Ku vakoma ulo lami.

UULA LVI.

I IOLAPULA OA KOIA.

MATAIO XXVIII. [16] Metaga toligalega tailuotala taitala i losi oa Galilaia, oa kiata koia ambaisa Iesu i bwagwagu. [17] E i gisaisi Matauna i kavaginasi: metaga mimilisi gala i dubumaisi. [18] Iesu i maiki i luki matausina, kawala, Komaidona karaiwaga oa labuma oa valu boga i sakaigusi. [19] Ku losi kidama, ku witulokaisi toligalega oa valu komaidona, ku bapitaisosi matausina o iagala Tamadasi, Latula, Earuearua Tabuna: [20] ku witulokaisi kidama bi kabikaulasi vavagi komaidona boga a bwagwagu iokomi; e ku gisa, Iaegu a sisu deli iokomi iam bwata, igau bi wokwa valu komaidona.

UULA LVII.

IESU I LA WALAKAIWA.

GUINUA I. [4] E matausina i sigugulasi deli matauna, i bwagwagu, Taga ku sunapulasi oa Ierusalema, ku tulotulasi vavagi Tamagu makawala ku legasi boga a kaibiga. [5] Pela Ioane mokwita i bapitaiso toio sopi; metaga iokomi, igau gela i baua iam, bi bapitaisomi toio Earnearua Tabuna. [6] E boga i sigugulasi kidama, i katupoisi, kawasi, Guiau, kaina lagaila, buku

vigivau kasi karaiwaga Iseraela? [7] E i luki matausina, Gala i sakaimi vavagi ku nikolaisi la tuta la tovana, besa Tamagu wala i karaiwaga. [8] Metaga igau Earuearua Tabuna bi sui ninami buku iosisi peola: e ulo tokamatuli buku sisuaisi oa Ierusalema, oa komaidona Iudea, oa Samaria, oa valu komaidona sena malaula kadumanako. LUKA XXIV. [50] E Matauna i kugwa matausina i losi besa Betani katitaikina: i iosali iamala i ioboaili matausina. GUINUA I. [9] Boga i kaibiga makawala, matausina i gigisaisi, Matauna i keuasi walakaiwa, livalova i iosi Matauna. [10] E i gigisaisi oa labuma Matauna l la walakaiwa, ku gisa, taiua tauau, si koama i pwakau. i tautusi deli; [11] I kaibigasi goli, Iokomi mi Galilaia, avaka pela ku tautusi baisa ku gigisaisi oa labuma? Iesu, Matauna i keuasi walakaiwa oa labuma, amakawala i la walakaiwa oa labuma igau makawala bi ma. LUKA XXIV. [52] Matausina i kavaginasi, e i kaiitasi oa Ierusalema sena mamasila ninasi: [53] e iam bwata i sisuaisi oa boala bomala, i iakaulasi Eaubada.—Emeni.

Saml. E. Lees, Printer and Stationer, 81 Clarence Street, Sydney.

